КОНТРОЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР

Масса а мехкашкара пролетареш, цхьаьнакхета!

СЕРДАЛО

(С В Е Т)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГІалгІай обкома, Нохч-ГІалгІай АССР Лаккхехьарча Советен Министрий Советен орган

Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР.

ГАЗЕТА АРАДУЬЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ | 99 (4300). | ШИНАРДИ, 18 август 1970 шу. | Мах 2 кап.

ТАХАН—ФЕЦАРЧА ФЛОТА ДИ

ХІанвера истребитель — дуккхача гІуллакхашта лаьрхІа, масса машина. Тlема декхараш толаме кхочушдарна летчик-истребитель лаккхарчу классера специалист хила веза, по ший летчи говзал хаддаза эрга йоахаш тоьа еза.

Из тlеххьа ков Кутузов Михаила орден лелаеча истребительни Краснознаменни полка гвардейцашта. СССР Фецарча флота Ленин тlемен политически кийчоне керда толамаш дахарна накъабоагІа летчикаш.

СУРТА ТІА: шиъ воаккъосташа самолеташ миштта лелаю хьовкаш ва I класса тlеме летчик майор В. И. Блинов.

В. СОЗИНОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

ХІАНЗЗЕ А УЙЛА Е ТІАДОАГІАЧА ШЕРАРЧА ХЬУВКЪАМА

Республика кхашкара ка бола ялат чуйица дьвинад. Лаьтта лелдераш рамза ба шоай къахьегамах хьахинначоа: дика хьувкъаьд ялат, из хоннахьа чуденад, паччахьалкхен заказ кхочушдеьд. Дукхача колхозашен совхозашен планеи совгІа дехкад паччахьалкхенга ялат.

Цхьабакъда хІанзига дац хlана юрта боахама къахьегамхоша деш латта тlехьатетта йиш йоаца дош. Хьекха ькнакц еррига баьлкаш я. Хьекха ькнакц еррига баьцаш, силос йолла еза хьа хьатІахкачай, чуцаш латт баьцаделраш, сом, коартол, хьатІахкоамаш латт хьенкІаш, гидуэргаш, шакара свекла, кхыйола культураш чуэца еза за. Лоацца аьлча де дезараш дукха да.

Къаьстта чоалхаьен бехкткамаш я хlанз хьатlаэтта за лаьтта леладерашта. Цхьанхза бола юкъатІа цо буташ, деррига балхаш хиннахьа а дика в дар де хlанз кертгара дар. Къаьстта тержам тІабахийта беза гурахь дуа ялат алсамдоаккхергдола деррига гlуллакхаш ялатаца чекхдакхе. Дувцар да хьатlадоагlача шерарча хьувкъама боккъонца лард йоллар.

КПСС ЦК июльски Пленума шин решенаш тlа белгалдоаккхеча тайпара, юрта боахам дегlабоалабара эггара хьалха де дезар ялат дукхагlа чудаккхийта эlаштlехьдаккхар да. Цо юрта боахама къахьегамхошта хьалхашка деххар оттадеьд хьатlадоагlача пхе шера бераига мохк хьаьйцача юкъера лаьрхlача хlара гектара тlара чудакха ялат 4 центнер сордаккхар. Бlаь эзар гектар совгlа хий декха лаьтта а долаш йолча вай республика колхозий совхозий торо я ялат кхы а дикагlа хьувкъаьде. Цар лерхl кердача пятилеткаш юкъера лаьрхlача гектара тlара 20 — 30 центнерал кlеэлигагlа доацаш ялат чуде, дlаьтта деррига шера чудахьар 525 эзар тоннага дlакхоачеде. Из де етта хургдац, цудухьа де лаьрхlар кхочушдара хlанзе а дlаболабе беза къовсам, укх деношка йолла еза кердача пятилетка хьалхарча шерарча хьувкъама лерд. Колхозий совхозий кулгалхой, специалистий дехкар де гурахь дуа ялат дика кийчо а я хиннахьа дlадера юрта боахама къахьегамхой оарцагlбахар.

Вай колхозашен совхозашен укх шера дlаде деза 200 эзар гектар гурахь дуа ялат. Хьалха латта боахамаш хьатта а доладенна лаьтта ака, чудолийташ хий дилла, дlаде фу кийчде, чакхъьвай кхыча агротехнически мероприятий бlарчча комплекс.

ХьатІадоагІача шерарча хьувкъама лерд йоллара балхаш дика дlадоладеьд Наурски районе «Россия» колхоза. Цу колхоза механизатораш шоаш гурахь ялат дlадуергдола деррига лаьтта аьха бояла боахк. Оаххашехьа малхаш доак лаьтта. Деррига шоай гурахь ялат дlадуергдола лаьтта чудолийташ хий а дилла аьхад Шелковски района «Красный маяк» колхоза лаьтта леладераша. Дlаде кlини маькхен фу цlендеь, цхьоалагlча класса кондицега дlакхоачадеьд. Кхоачамболлаш lалашбаьб дlабе кан а. Иштта тоха а бина гурахь дуа ялат дlадера лерттlа кийчо еш ба дукхача кхыча боахамий механизатораши лаьтта леладераши.

Цхьабакъда массанахьа а иштта леттац из гlуллакх. Наурски районерча «Терский» совхоза гурахь юача культураш а аьба а аха, деза лаьтта 10500 гектар да, кlаьта, цунах аьхар ах а дац. Цу совхоза силадашна латташ 250 тонн гаргга минеральни удобренеш е, амма уж дlа а ца тоесаш вай лаьтта. Иштта мара кхы сагота бац укхаза лаьтта чудолийташ хий диллера. Кхы дикагlа латтац гурахь ялат дlаде лаьтта кийчдера гlуллакх Гудермесски районерча «Дружба» колхоза а. Укхаза 500 гектар ялат ден 400 гектар эаба еза дезаш ба лаьтта, хlаьта деррига аьхар 150 гектар мара дац. Геттара эсала лел уж балхаш Наьсарен районе а. Кхашкара балдаш иштта падера палача боахамий цlераш кхы а яха йиш я. Цудухьа еррига республика хьайцача а эсала латт гlуллакх. Цун баьхан да из бола сихбара колхозий совхозий кулгалхой лерттlа оарцагlбоалеш ца хилар. Массанахьа тlаьхоккам воаттабац лаьтта миштта оат хьожаш. Да дезар де уж кхоачабоацараш сихза дlададар, гусеничи тракторашe шин сменах бола беабола гlуллакх вlаштlахьдаккхар, къахьегама оасарле пекза йолаш бола бара эша хьайаш механизатораша lалашдес.

Республика юрташ летт КПСС XXIV съезда сийна йолаеча социалистически эхь. Колхозий совхозий партийни организацей декхар да цу патриотически болема керте оттар, гурахь юача культураште хиннахьа лаьтта кийчдера механизатораш оарцагlбахар.

Вай республика хьалашна дlахо хlамаш хьувкъара чlоаггlа ноахlам болаш де кхоачам боллаш кхашка удобренеш эхкар. Цудухьа вай еррига резервакн торонаш лайда, а эцаш кхоачам боллаш яха еза минеральни органически удобренеш. Хий деннача лаьтта чудолийташ хий дилла деза.

Кхы кlезигагlа лоэрзlам бола дац дlадуа фу. Дукхача колхозашкаи совхозашкаи доллаш да лаьхама кондицех доло районерий фу. Из кхоачам бала сила магаш а да. Цхьабакъда из цlендаран дlаде кийчдаран гlуллакх эсала латт. Дукхача боахамашка кондицега дlахоачадеьдац из. Геттара кlезига да масала кондиционни фу Ачхой-Мартана районa боахамашка. Лерттlа тержам тlабахийта леладац фу кийчдера гlуллакх Наьсаран, Сунженски, Грозненски, Урус-Мартана районий боахамашка а. Иштта гlуллакх дlаде ле йиш йолаш дац. Боахамий кулгалхойна специалисташи сихха оарцагlбоала беза деррига фу цlендеь, доккъадь, кондицега дlакхоачадеь дlаоттадера.

Гурахь дуа ялат хиннахьа дlадер дукхача дакъе техникаш лерттlа пайда эцерах, механизаторий балха безам тlабахийтарах тийша да. Лаьтта леладерашта чlоаггlа бехктокхама ха я хlанзара ер, хlана аьлча дукха балхаш да хlана деш латтараш. Юрта боахама органий, специалистий, берригача къахьегамхой йиш яц царех цхьа бола бе, вом це бет бита. Дерригаш деза дергдоацаш а аlэши духадаьна а да уж. Юрташкарча коммунистий декхар да кlара бригадана, звенона, хlара механизатора, лаьтта леладечоа уж деррига балхаш комплексно чекхдаха, шоллагlча пятилетка хьалхарча шера дlахое еррига культураш хьувкъае ноаккъостал дер. Гурахь культураш хиннахьа а дика а дlаер из да Нохч-ГlалгІайчен юрта боахама къахьегамхоше парте XXIV съезда кийчду совгlат.

ЯЛАТ ДІАДЕ КИЙЧДЕННАД

Укх шера гурахь дуа ялат плана лаьрхlачул совгlа 90 гектар де деза тха. Цу гlуллакха кийчде деза тха 950 гектар лаьтта, 300 тонн фу.

500 гектар лаьтта хlанзале аьхад оаха, 450 гектар хьажкlаш чуйцача кийчдергда.

Дения шоай кормаш тlехьхоачашъю колхоза кхеш оахача механизатораша. Хlаьта коммуниста Хасаев Бауде, комсомольца Микашев Резвана шоай ноакъосташта хьоккам а телаш къахьег. Дийнахьара норма 5 гектар йолча 6 гектарал совгlа лаьтта ца оахаш цlаккха lац уж.

Кхоачамболлаш дlаде фу lалашдаь а баьнаб боахама къахьегамхой. Тха амбарашка хlана 300 тоннал совгlа да из. Цох 280 тонн фуа висплеше тохам бича цхьоалагlча класах ха, хьинад.

Цунна эхьана кхашкача бале мукъаьлна техника, инвентарь тоеш ба хlанз механизатораш. Хургйолча КПСС XXIV съезда накъабоалаш цар декхар тlаййоад конститумо да хьатlакхачалехьа еррига техника, юртбоахама инвентарь тоаль яккха. Хlаьта тоаш из дий техника тешшамe тоаль хилча кхашкара балхаш толамца чакхдаргахьар.

Э. ГУНАЕВ,
Шаьла района Ленина цlерагlча колхоза председатель.

СОВЕТСКО-КИТАЙСКИ ПЕРЕГОВОРАШ

ПЕКИН, 15 август. (ТАСС). Тахан укхаза кхаьчав СССР-ан КНР-еен юкъерча переговорашка советски правительствени делегацеца керте оттаваь СССР кхьча мехкашцарча гlуллакхий министра заместитель Л. Ф. Ильичев.

Лоршa могадарех Москве юхавена ков. В. В. Кузнецов хlанз ший СССР кхьча мехкашцерча гlуллакхий министра хьалхарча заместитела декхараш кхочашде дlаволлавеннав.

Пекински аэродроме Л. Ф. Ильичевна накъабоьлхабар КНР кхьча мехкашцарча гlуллакхий министрий заместитель, СССР-ан КНР-еен юкъерча переговорашка китайски правительствени делегацена керте латта Цяо Гуань-хуа, китайски делегацена керте латтачун заместитель Цай Чэн-вэнь, советски правительствени делегацена керте латтачув заместитель В. Г. Ганковский, КНР-ерча СССР гlуллакхашка хана поверенни вола Ф. И. Потапенко, Пекине аккредитовани йолча массехк социалистически мехка дипломатически представителашта керте латтараш.

КПСС XXIV-ча СЪЕЗДА НАКЪАДОЛХАШ

ШЕРА ПЛАН КХОАЧАШЪЯЬЙ

Пхе шера план 7-ча ноябре кхоачашъяра хьакъехьара А. Шерипова цlерагlча нефтемаслозавода коллектива инициатива хьал я лаьца, къаьстта дика къахьег укх шера «Грознефтеразведка» треста Али-Юртовски кlоарга буруьдеттача контора цхьайолча бригадаша. Царна юкъе хьрмача социалистически эхье хьалхара моттиг дlа на лецаш хьайоагlа мастер А. Г. Маув керте латта буруьдетта бригада. Ер буте болачунна деношка кхоачашъяь цо бурува тохара шера план. Цуй проситни кlоаргал — 4 эзар метр я, хlаьта хlанзалехьа тохар 3600 совгlа метр я. Хьинаре къахьег укх шера буруьдетта мастер Д. К. Анохин керте латтача бригада а. Укх деношка итт бетта план кхоачашъяьй цуй буруьдеттарашa я.

А. ТРУГУНОВА.
Али-Юртовски кlоарга буруьдеттачи контора планови отдела экономист.

Керда къахьегама толам

Шерагара шерата дукхагlа хуа Грозненски химически комбината арахеца полиэтилен. Пятилеткиа шерашка 54-эза дегlаэний, цуй производства арахецача полиэтиленага хlабола мах планах лаьрхlачул 14 процент лоагlа ба. къахьегама оасарле шоза лакхьяний. Боахка къахьегама толам баьккхаб цу коллективо укх деношка. 15-ча августе кхоачашъяьй полиэтилен арахецарабарl бетта план. Юхебисача цу бетта планал совгlа арахецарга иттай эзараш сомий мах полиэтилен.

З. ЖЕЛЕЗНЯК.

ХАНАЛ ХЬАЛХА

Пхе шера план хана дукха хьалха кхоачашъяра къовсам лоаттабеча В. И. Ленина цlерагlча Грозненски мехкаьтта чакхдоаккхача завода установкашта, мехкаьтта юкъе дукха коллективаш а хlанзалехьа мехкаьтта сийрда продукци арахецара барl бетта план кхоачашъяь. Царна юкъе хьалдlа латтачарех я В. А. Литвинови кулгалдеча кхоалагlча цеха коллектив. Хlанзалехьа сентябрь бетта хьалхарча дакъа вадани дукха хlама из эшаш кхоачашъяьй цо технологесия. Цу цехе белгалъяьна дика къахьегаш я Н. Рожкова, А. Исакова кулгалдеча установкий технологий коллективаш.

Царел дукха тlехьайнсац Базанов Владимир, Шерый Владимир керте латтача №№ 9, 10 йолча установкий коллективаш. Коммунистически къахьегамо сийлен цlи лелаечо шишиа установка технологема барl бетт план кхоачашъяьй 12-ча августе. Хlанзалехьа сентябрь бетта чотан араяхий мехкаьтта продукци иттеш эзараш сомий мах а.

Л. ФОМЕНКО,
тха штатени йоаца корр.

КПСС XXIV-ча съезда сийленца накъавоахара тьинара къахьег «Красный молот» завода кхоалагlча цеха кьона коммунист Уваров Афанасий керте латтача слесарий-сборщикий бригада. Бригада слесараша доккхий социалистически декхараш тlаийцад. Хlанз уж декхараш кхочашдеш да. Юкъера лаьрхlача кlара сменан норма цаl-ел кхочашдо бригада.

СУРТА ТІА: бригада доалача толамех лаьцан цхьалхачо латтачa декхарех лаьцан беседа яц ва бригада бригадир А. Уваров.

Д. ВАСИЛЬЕВА сурт.

ТКЪАМАШ ТІАРА ДАЬХЕН ХА

Авиаце маршал
П. КУТАХОВ,
Тlема - Фецарча Низий Главнокомандующи

• • •

СССР Фецарча Флота Де белгала дай-мехка авиацена карагlдаьнарашка, вай авиаторий, lилмазой, конструкторий, авиапромышленноста болхлой толамаша деррига халкъ хьажар я хинна дlаэттад.

Сийлахьа турпален тlема накъхьйенаб советски авиаце. Цlа хьаеча керте лаьттаб Коммунистически партия Владимир Ильич Ленина. Экономика яхача, кхьча мехкий тlема интервенци граждански тlома лаьттача геттара халача хьалашка В. И. Ленина, парте, долла хlама лаьд Цlе Фецара Флот хьадара.

Граждански тlема шерашка советски авиатораш боарам боацаш майрен кьонахчал долаша лийтар кьона Советий Республика баьхьан долаш. 235 летчикан летнабан цу ханара доккхагlдола совгlат делар — Цlеча Байракха орден.

Совхалаъна мьлоша гlирс хьалбем хиннача шерашка мехка индустриализаци яра ленински политика чакхъяккхава дарда тlа хьаю дай-мехка самолетостроени сихха дегlайоалаергйола чlоагlа интернально-технически база. Дина парте правительствой терхена цкъноттиге лаьттад авиационни кадраш кийчьара дешаш. Вlашагlьеллар авиационни тlемадешара заведеней шерра сеть. Керттерча дакъе коммунистехь комсомольцески хьалдалар Фецарча Флота муtlараш. Авиаци дегlайоаллаеча лоархlаме дакъа даьцад 1931 шера Тlема-Фецарча Низаша шефство лелаьеча Ленински комсомоло.

Ткъаь итталагlча шерашка цlе седакъ тlалаьттача самолеташа бlубенна дунен рекордаш йоахар советски летчикаша лакхе, масса, гаьна ахара, сийлахь-йоккха авиационни держава я хь дlаоттабир вай мохк. Деррига дуне дар чемпионаш кlалхарбоалаш авиатораша карагlдуала турпал гlуллакхаш. Іо ца хоашаш дар гаьнна ду наькъаш зуваш.

Вай Даьхен деза доагlонаш толхаде гlийрача империалистически агрессорашта цкъа йоза lийнац вай фецарча бlухоша хlалакбеш шоашта йийта хlамаш. Шоай интернационални декхар кхоачаш я деш, советски авиатораша вежарашка ноаккъостал дир Испане, Китая, Монгольски Халкъа Республика халкъашта шоай парагlатон лоlама бахьра долаш цар доаттабьна къовсамe.

Советски авиацена эггара цlенхаштагlа бола тоххам бар гитлеровски Германена духьалара Сийлахь - боккха Дай - мехка тlом. Лаьттан тlаьча бlушен Тlема-Форда Флотацен айха буьзам бола гlуллакхаш чакх а доахаш Тlема - Фецарча Низаша хьинаре дакъа лаьцар моастагlа лаьттан тlа, фега, форда тlа воккавча. Герзашарча Низий эггара бола шагlеи мобильнагlен доло тайпа хиннача цар чlоагlа вlакхин йир къаьст-къаьстача операцей леламан хоадаман я ца lеш, бlарча хьайцача еррига тlема я.

Тlом латтача хана Советски Тlема-Фецарча Низаша етта хlама шоз гlа-тlа боккхагlа хулар. Нагахь сана Москвена юххе контрнаступлени ечa хана цига лакъа лоацаш вай 700 самолет дийнаьле, Курска юххе латтачa тlем тlа — 4300, хlаьта Берлински операце 7500 тlема самолет яр. Тlема шерашка 3 миллионаза совгlа тlом бе самолет гlоттаьй советски авиаце. 700 эзар гаргга тонн бомбаш чутехай моастагlчоа.

Буржуазни хара историкаш фуннагlа, дах а дунен шоллагlча тlом тlа немецко-фашистски авиаци кlалакьара даьхьера советски Тlема-Фецарча Низий лоархlам кlезигбе гlерт. Цхьабакъда, факташ — къарлуш хlамаш яц: тlом латтача хана гитлеровски ВВС-ах хlалак хинна дlаьхнача еррига самолетий дихь даьхьах кхо дакъа советско-германски фронте йохаь яр, хlаьта царех 55 эзар вай Тlема-Фецарча Низий летчикаша сигалара чуйтан лаьтта латтача йоагаьна яр.

Коммунистически парте, сийлахь - йоккхача Ленина lерийолача образо вай авиаторий дегаш турпалча гlуллакхашта уоаутдора.

Курски тlом латтача хана летчикe - истребителa воккхагlволча лейтенанта А. К. Горовеца сигала тlом беш моастагlчун 20 бомбардировщика атака я ь, царех 9 чуйтай. Кхьметтел теоретически кхоачашдулургдац аьнна хийттар а карагlдаьннад Горовеца. Цхьара тlом беш из тайпа котало яккха дунен тlа ше вай мара воаца летчик вац яз.

Йоккхача топий пулеметий алапа моастагlа хlалакваь lаьпар советски летчикаш. Шоай тlема кхочам чакхбаьнначул тlехьагlа сигал гlолла лелача турпалаша шоай самолеташ моастагlчоа тlаэтташ моттигаш ши бlаьза совгlа хилар. Моастагlчун лаьттах тlарча тlема объекташте а майрра шоай самолеташ тlаеттар вай Фецарча бlухоша. Шаккха а цlи йожаргйоаца коммуниста Н. Ф. Гастелона а цун экипажа а карагlдаьнна денала гlуллакх кердадаьккхар 100 совгlача авиатора. Иштта моттиг цхьанна а экаре хиннаяц.

Турпалал гитлеровски гlаьрахошца лоаттабьча къовсаме советски летчикий оамала боарам я кийна дlаэттиб, из гойтар бlарчча дьаьъошен соединенешен, 897 авиационни соединенe, дакъа, подразделенена орденаш сийнай, 708 нена сийлахь цlераш сийнай, 288 гвардейски хилар.

Йоккха тlема говзал, кьонахчал, майрра хьахьекхар таьнина ухача авиацен граждански фецарча флотен летчикаша, партизанашта ноакъостал я деш. Халкъа чlир лехарешта 17 эзар гаргга тонн тlема кхоачама, герза, продовольство, медикаментий, сегота эшача тайп-тайпарча мухьий дlакхолтайир цар, сигала гlолла дlа-юха кхийлар 80 эзар совгlа партизан. Вай авиаце доккха ноакъостал дир Югославе, Польше, Албане, кхьча мехкий къаманкортамукъален инаашта.

Даьхено 3еза мах бар авиатораште карагlдаьннача гlуллакхий. Царех 200 эзар совгlчоа орденаши медалаши енай, 2.420 (царех 29 тlема летчицана) Советски Союза Турпала цlи енай, 65 летчика шоза, хlаьта хlанз авиаце инаралеш - полковникаш болча легендарни летчикашта А. И. Покрышкинии И. Н. Кожедубан кхоза енай из цlи.

Массаза а сана, тlема шерашка коммунисташи комсомольцашеи шоашкара хьоккам а гойташ, большевистски дешаца турпал тlема гlуллакхаш карагlдуэлара личи состава дегаш уоаутдаьд. Шоай аахар дим Коммунистически партеца дийлар эзараш болча летчикаши, инженераши, техникаши.

Биргачен халачен тlема хана хьаьстта боккхача низаца хьагучабьлар шин экзарцарен Тlема-Фецарча Низашцарея халкъа безам, цо дали еш йола цар йовхо. Из шоьра гуш да авиаци дукхалцен дикален онда ялараx. Нагахь сана тlема хьалхарча беттахка вай самолеташ моастагlчунчарел кlезигагlа хинналe, 1945 шера инарь хьатlаоттташ вай Тlема-Фецарча Низий фронте хинна самолеташ фашистски Германечарел 7.4-за дукхагlа яр.

(Чаккхе 3-ча оагlо тlа).

КЕРДАЧОХ ХЬАХИННАР

Вай партен правительствен боккха тержам тlабохийт, сома, комсий бешанаш шерьяра. Парте XXIII съезда СССР-а халкъа боахам дегlабоалабарах йолча директивани тlа белгаладаьд укх пятилетках сома комсашта 40—45 процент дукхагlа хилийта. Цу эффект дукхагlа хьаьнокх сомийн, комсийн бешанаш шерьяра юрта боахама къахьегамхой тlагlертта къахьега дезийта.

Вай республике комсаш кхеяра эьгтув болча районе я тха совхоз. Ялх шу да совхоз вlашагlъеллa. Юххьанца растениевоаст теяа хьаьйбаш лелаеш яр тха совхоз. Кхо шу хьалха комсаш лелаяра специализаци е доладелар тхо. Цу хана хенз дикка дегlаденад комсаш кхеелга. Из хьахьокх укх тlеххьарча шерашка комсаш кхеярах боахама хуха пайда ялат, шура, фуаш хахарах хулачул дукха дукхагlа хилара.

Иштта 1969 шера ялато, шурено, дулло тха совхоза енна дохол 144 эзар совгlа сом дар. Хlаьта дукхьана комсаш кхерах хинна 148 эзар сом хилар. Белгала деза комсаш цу шера башха дика хьайцье ца хилар, цудухьа дайле а тхоац зеттача тийпара лайко бапар. Из шоалагlа шу мара дацар комсий хьувкъьам чуйбе тхо доладенна. Кхы а дукхагlа доход хургьа комсаш кхерах укх шера. Хlанзалца боахама керттера продукташ лоарlаш хиннача ялатах, шурийх, дуллах хилийта лаьрхlа дохоx шу бlаь эзар сом гаргга але. Дукхьала комсех укх шера хилийта лерхlар хьазза гаргга дукхагlа я — 770 эзар сом. Совхозо укх ике шера баьча балха хьча аналезо хьахьокх цхьенкха шера совхоза ше хинна на хилар, хlара шера растениеводствани хьайбай боахамен продукташ яхарга дlадолар лоххуш хилар, боахама деррига доакъош рентабельни хилар, къахьегама оасарле хlара шера лаккъуш хилар. Хьожартаа вай укх шера боахама къахьегамхой а шоашта хьалхашка латтача декхарех миштта лоархlабу. Совхоза кхаш леладераша толамца кхоачашъяьй ялат даккхара план. Боахама амбарашка тессаь 2313 тонн ялат, планах лейрхlар 1947 тонн дацие. Иштта тlеххкоачашъяьй паччахьалкхенга ялат доххара план а.

Ер шу долаьуш тlаййна декхараш ворхlлагlа ноябрь тlаккоачаш кхоачашдаь хала дош деннад тха къахьегамхоша. Хlанз, КПСС XXIV съезд хула де хьакхэйкадаьча хана денз, цу дезача денна толамца накъабахара кхы а доккхагlа декхараш тlаийцан тха совхоза къахьегамхоша. Цу дешa хетаьча собранешка къахьегамхой хlара коллективо деш делар шера план ханал хьалха кхоачашъе, хlаьта тlадоагlача шера, кердача пятилетка цхьоалагlча шера план а иштта ханал хьалха кхоачашъе.

Хlанз совхоза къахьегамхой кошеи тlоже доакъар lалашдара тlагlертта къахьегаш ба. Хьокхаш латт силоса йийна хьажкlаш. Чуна кийчлуш ба комсаш лелаераш боахама керттера культура а. Планах 1125 тонн мара йоацача, ши эзар гаргга тонн комсаш чуя дош деннад къахьегамхоша. Цу гlулакхо торо хулийтаргъя комсаш кхерах боахама хулаш бола пайда алсамбаккха. Нагахьа сана укх шера комсаш кхерах бе лейрхlа пайда 136 эзар сом хиннабале, из ши бlаь эзар сомага кхоачаргба.

Еррига 668 гектар комсий бешанаш я тха совхоза. Цох 150 гектар мара сом луш яц. Цу гlулакхо хьахьокх дlахо йолача хана комсаш кхеяр тха совхоза дикка алсамдала йиш йолаш хилар, боахама экономика цу дарда тlа кхы а чlоагlлургхилар. Из деррига дац. Дlахо кхы а шерье лерхl оаха комсий бешанаш. Иштта хьатlахула пятилетка чакхйоалаш боахама хилийта лерхlача 1268 гектар комсий бешанашкара 7860 тонн комсаш чуя вlаштlехьдергда. Комсий хьувкъам дlахо из йода лаккхбара боккхача лоархlаме хургда бешанаш тlайола даьтташ хий дехкаш хилар я. Хlавале эзар гектар хий декха лаьтташ да тха.

Дlахо йодача хана районa комсаш кхеш йолча боахамашта юкъе хьалхара моттиг яккха лерхl оаха. Цу гlулакха мел эша торонаш йолаш я.

Х. УМАЛАТОВ,
«Нестеровский» совхоза воккхагlа вола экономист.

АРХАНГЕЛЬСК. Къе а тахан Бакарица района — Архангельски форда порта мукъаш тІадоттача карттерча участка цхьа километр йІахьалла причальни линг тІе. Ахка форда порте мукъаш тІадоттача на са. Ах миллион совгІа тайп-тайпара хьакъа боехама мукъаш гаьнарча Къилбаседен районашка дІадоьхийтаргда укх шера Архангельска портовикаша.

СУРТА ТІА: Архангельски форде порте дотташ латта «Саямлеса ява ноно.

С. ГУБСКИ сурт.
ТАСС фотохроника.

ЛАЬТТАН ЧЕНАШ ТЕХКАРАШ

«За трудовую доблесть» яха юбилейни медаль шийна елча чІогІа тІаьахар бурувдеттар Егоров Александр Константинович. Цхьабакъда, цхьа кІеззига гІаьза воацаш санна хетаьлора из.

Сенна раьза вац хьо? — аьнна хаьттар аз Сашийга.

— Гой хьона, — аьэр цо. — В. И. Ленин ваь 100 шу дузаш 4 бетта хилар кхоачашъяраш совгІа 5 шера план а кхоачаш е лаьрхІадар оаха. хІаьта из кхоачашье гІерташ тхоаш кхо яа деш къа а хьийгар. Цхьабакъда, оаха дийр хІар кхоачашхиланзар, хІана аьлча бІарчча шиъ бутт баьккхар оаха бархІ дюймови колоннашка хьежаш. ТІакха цу юкъа оаха мел дергдола балхаш тІехьадисар тха. Из дар Егоровна дагадаьлар.

ХІанз № 74 йолча скважинина бурув деттача бригадана хьа хашка латта декхар да 6000 метр кІоарга бурув тохар. Ленински юбилейни вахте латтача коллектива темпаш лох ца йолийташ къахьег.

Скважинина тоха бурув 4420 метр совгІа кІоарсденнад.

Коммунистически къахьегама сийлен цІи лелаеча Косаков Борис Филиповича кулгалдеча № 74 йолча бригада Карабулакски бурувдеттачи конторе хьалхара мотт-тиг лелаю. Къаьстта дика балха бешалбаьннаб бурувдеттараш В. Демьянов, М. Колесников, бурувдеттарий гІончаш А. Гагиев М. Точиев, В. Гостев, дизалист В. Чумак, слесарь Н. Поледий, лаборантка. Г. Гренадерова.

Шера план хаьал хьалха ше кхоачашьергхиларах тийна и коллектив, хІана аьлча цар балха юкъеххува керда техника, толашгІа йола технологи. Из цар машта вІаштІехьдоал хьахьоки укх масаллаша. Хьалха юкъархашца къуваш хиина турбаш хІанз электросваркаца хотт. Колонна Іочуяхийтачул тІехьагІа бурув тохара болх лакха эффективни къашпрошечи бурувша бу.

Къаьстта терказ тІабоккийт укхаза технически дешар Іомадара.

Бурувдетта установка Іовиль а баьна, хІана бурув детта балхаш гІарч хургйоацаш хилийтара кур-сош чакхйоахаш ба бригадаш болулой. Цу дешарах, смша я шийна йоашаш а, мах кІезиггІа дІабохийташ а бурув тохара дика пайда эц коллектив.

Химически реагенташ, утяжелителаш, тайп-тайпара материалаш, эша оттхалаш кхом беш дІаяьйтарах 124 эзар сом кходир бригада.

ХІанз чІогІа дог тІоаддьина и бригада, хІана аьлча укх денош кх 12 эзар метрал совгІа бурув а тоха 3 шера план хаал хьалха кхоачашдир цо. Цу къахьегамоа толаршца бригада коллектив я дегІаш. Бурувдеттарча гІонча хиина Гуськов Виктор Туйаев Хьажмурди хІанз бурувдеттараш ба. Бурув детташ дийна Егоров Александр хІанз мастералла хьожаш.

Цунах лаьцна дувца дукха да. Наха тІера волаш, безаме саг ва вов Егоров. Нахах, балхах лаьца дувцаш хилча юхьмараш сийрдайоал цун, уйла а йий ала хоагІача дош оал цо.

ХІаьта ше дика производственни хьалгах тарра дика дезала да а ва Александр Константинович. «За воинскую доблесть» яха Ленински юбилейни медаль елар Советски Эскаре гІудакх деш волча Егоровн вола Виталена. Шийшийска тІа язду цо: «Командование хьажжа электротехническии института доккхо дІаш гІоргий со». Укх шера 8 класс чакхъяккхай Галинас. Эггара жІамагІйола Ирина 1 классе деша гІоргйолаш я. ХІаьта сесаг Валентина Степановна общежите вахтер я. Егоров Александра вахаре эггара хьамсаргІа дола цІей а хиина дІаэттар дукха ха йоаццаш из КПСС кандидаталла хІанйца эз.

Н. БАКАЛЮК.

ДАРЬЯЛЬСКИ ЧІОЖЕРА ГЭС

Централни Кавказа, лоамашка бирдача Тийрко баьккха Дарьяльски чІож гаьнна хьалха денга эзар шо айдеш хиннай, хІаьта хIара гидроэнергетически а тоаш шера цо. 1932 шера а тІаьха Дарьяла къилбаседа-махкбузара шелийра СССР-е эггара хьалхара боккха йол Гизельдонски гидроэлектростанци. Цхьабакъда, Къилбаседа Ирахьа Автономни Республика индустри чІоагІа дегІаяхаро дІадех ерригача энергетически ресурсаш пайда эцийта. Цудухьа укказа хьаьнергие цхьана гидроэлектростанци Дарьяльски.

Дукха чоалхане технически декхараш кхоачашде дезаш бар проектировщикаш. Цул совгІа, цу оаш ца къаьш эттийта ший ер ширца Тамара аха заман латта легендарни чІожера позан.

Дарьяльски ГЭС-а здани лаьттар кІал, чІожа гаьнна дІахо кхьа лаьрхІад ленинградски минераша. Тийрко чура хий цун турбинаш тІа уьхргаш къаьстта хий тайпача канала чу гІоххь. Нагахь санна Гизельдонски ГЭС турбинаш тІа доагІа хий кхо бІаь метр лаккара Іочудетталуш дале, Дарьяльски ГЭС Іочудетталу хий ялх бІаь метр совгІа лаккара уьхргда. Проект хІанз чІоагІъеш я.

Юрий ЗЕНЮК,
АПН корреспондент.

КАЗАХСТАНА ЭНЕРГЕТИЧЕСКИ РЕСУРСАШ

ДарагІа электрически энерги яа йолш хулийташ йола позицияльйа «ресурсаш» Казахстана. Специалисташа дахча лоархІамеша къахьийхад, республикерча гучахьаьгІа способагІа болш йоаш хургйолча, республикерча ахкха кхеран шор боаллача маттигашка шера йоъ бІаь миллиард гаргга киловатт - сахьт электроэнерги йоакийта Іалашде могаргхилар.

Проект отташ а Экибастуза районерча Уралан мехка европейски дакъан электроэнерги тергйола тІех боккха низ бола лини хьалъера.

ШоллагІа йола лини хьалъе лерхІ цхьа эзари ах эзари километр къулаьбга. Цо шоайла юкъ заргъа Казахстана къулбаьъьа Средни Азе ерригача республикийн энергетически системаш.

Шакка дукха ко а йоацаш Казахстана территоре тІе хьалаьхьийнай республикера йоккагІйола вор ІІ область чулоацаш йола юкъара энергосистема. Цунна юкъейихьай Карагандарен Экибастузерен боахача кхеран кІорега бола бу низ бола тепловой станцеш Иртыша тІерча ГЭС-ий каскади.

Владимир ГАНЮКА,
АПН корреспондент.

ПАРТИЙНИ ВАХАР

СУНЖЕНЦИЙ ТОЛАМ

Юбилейни шера доккхий къахьегама толамаш доах Сунженски района къахьегамхоша.

Болхлошен юрта боахама къахьегамхошен сийланца дІахьу Ленински юбилейни вахта. тІайпа социалистически декхараш хьал хьалха кхоачашдара яхье а баьна.

План кхоачаш а я, пачхьалкхенга планал совгІа дикка ялат дохкар Сунжера лаьтташ лелдераша Районе эггара хьалха ялат дІаденна баьннаб «Победа» яхача, XIX-ча партсъезда цІерагІча, «Путь к коммунизму» яхача, Орджоникидзе цІерагІча колхозий кхаш леладераш.

Ялат дика хьувкъаро, дика чуэцаро района къахьегамхошка йиш хилийтай тІехиккача ялата 15398 тонн Даьхен амбарашка чутасса. Ши-шегІа хиннач уж толамаш. Из а колхозий партийни организацеша, ерригана районин партийни организаце баьна боккхача организаторски политически балхах даьнна беркат.

Ялаташ чуэцара камлани дІайолаялале хьалхагІа кийчйир КПСС районин Комитето колхозхошта юкъе беш бола массово-политически болх вІаштІехьбаккхара мероприятеш.

ХІара боахама парткомо культурно-массови план оттийир. цу гІулакха кийчбь агитаторши политинформаторши тьа а къоастабаь. Парте дош юрта боахама хІара къахьегамхочунга дІахьохаду цар. «Юрта боахама даькъера парте аргІанара декхараш» яха КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева доклад кепатеха ара ма яьллинге а агитаторашеи политинформатораше шоашта хьалхаца декхар оттадир доклад а КПСС ЦК Пленума сопам а дІабовзийта, аьнна.

Района колхозий агитаторашеи политинформатораше боккха политически болх бу. Къаьстта дика бу из болх XX-ча партсъезда цІерагІча колхозерча Григорий Игнифович Лужницкей, Ленина цІерагІча колхозерча Магомиев Іазалхьамида. Цхьа Эскара цІерагІча колхозерча Выродов Федор Ивановича, кхыбараша.

Ялаташ а кхийола культураш а чуэцача юкъагІа колхозий политинформатораша керттера декхар лоархІар; халкъа рузкъа ца доладийтара къовсам лоттабелга, толашгІа йолча опыта пропаганда еген и балха а юкъе ктухьиллен. Цу тайпара информацеш ю XX-ча партсъезда цІерагІча колхозерча коммунисташа Андрей Яковлевич Левашова, «Победа» колхозерча экономиста Юрий Семенович Григорьева. Ленина цІерагІча колхоза агронома Дадаев Іабдурашида. кхычар. Къахьегамен сатирически листокаш, «Молния» кепаотташ арайоах колхозий агитаторашеи политинформаторашек. Цар тІа декхараш уттаду, толашгІа йола опыт дІайоаржаш, кхоачамбоацараш белгалду, дошьаштен къахьегама дисциплина толхаераштен критика ю.

Районерча хІара колхоза кхиина балхаш деча юкъагІа поощрени еш гІулакхаш вахлаькхар. Цо новкъостал дир къахьегамо хьинар айдаран юбилейни шера хьувкъам чуэцара балхаш дикагІа дарен.

ХІанз хІара боахамо хьайбий продукташ лэсамъяхар дукха боккха политически болх бу колхозашка «Хьайбий продукташ дукхагІа яхара колхозашей совхозий болхлойи материально безам тІабахитара» КПСС ЦК-ей СССР Министрий Советий баь сопам дІабовзийтера.

Сунженски района агитаторашеи политинформаторашеи декхар а даь шоашта хьалхашка отталаьд яхьа лоархІам лакхагІа айбелга, юрта боахама деррига доккъоца дІехь айдара даькъера Коммунистически парте планаш кхоачашъяра яхь шерагІа йоаржаьбга.

XIX-ча партсъезда цІерагІча колхозе 6000 гектар долча лаьтта дика хьувкъадаьд ка бола ялаташ. Ца дойташ ялаташ чуэцар духьа боахама механизаторашо лаьрхІар поточни методагІа. хьаккхари ардари къаьстта а долаш ялаташ чуэца, балха оесарле лакха йоларе пайда эцар техникаш.

Ялаташ чуэцаш оесаре къахьийгаш комбайнераша Владимир Иванович Кострикина, Александр Александрович Горохова, Алексей Васильевич Шатохова, царех хІаране эйпахь 13—18 гектар а хьакхаш, 250 центнер ялат оардаш.

Района къахьегамхоша дІадайтаж Іаж тІехь доагапна доакъераш дукагІа Іалашде дезаш хилар а. Цу гІулакха шоай беррига низ тІабаьхийтаб боахамий механизатораша. ХІана доакъараш кийчдара балхаш шерра дІадоладелла ХХ-ча партсъезда цІерагІча колхозе. Цхьа тракторно-полеводчески бригаде цу гІулакха лаьрхІа специализированни звеньяш вІашагІъеханр. Шера хаал йоккха я колхозе, еррига а кийчъе саар 1600 тонн йол я. План кхоачайтеча доакта хьеха лоаш Горев Гехнаже звенос.

Укх шера хьувкъам чІоагІа лакхбеннаб — колхоза механизаторашта бІаьстан цхьа дена минеральни удобренеш а тайсар, хий а даллар дукхача шерашка тІоввза баьшаш дІайийнача доккхийча лаьтташка. Из чІоагІа пайдане хилар. ХІара гектара тІера 5 тонн йол яьхкай. Ерригача колхозе хІаннале а кийчъяй цхьа эзар ах эзар тонн совгІа. Колхоза механизаторашо дош деннад 500 тонн йол укх шера кхы а кийчъе аьнна.

Шоай дерогга оесаш оарцагІдаьхад наа общественни хьайбаш йиза доаш Іаьнгара дахара.

О. ШАДИЕВ.

ПАРТИЙНИ ГІУЛАКХ ТІАДИЛЛАР

Партийни организаце болх цуи къаьст - къаьстача звеньяша, парте хІара члена беча балхал латт.

Шоашта тІадехка партийни гІулакхаш коммунисташа лерттІа кхоачашдеш хилча партийни организацей хьинар совдоал, цар хьалхале лелавра роли авторитети лакхлу. Парте членашта тІадоккха партийни гІулакхаш дІакъа дийкъа нийсдара а цар уж кхоачаш миштта ду хьожаш тІахьожам лоаттабара а болх вІаштІехьбаккхен тоабен харах тийша да парткомий, партбюрой, партгруппий болх пайдана, низ болаш хулга.

Парте горкомо Іомальд «Электроприбор» завода парткомо партийни гІулакхаш тІадехкарца коммунисташта кхетам телараха доле дош. Шин лостамагІа хиннад из Іомаделга: парткомя болх тоххаш хиннай авторитети партийни комисси. Цу цхьан хаина коммунисташта тІадожадаьд анкета тІерча хаттаршта жопаш телга.

Массехк дош заводах шийх аргда вай. Из а вай республикера хьова, дегІаухаш латта предприяти, цун коллективо шерагаре шерага лаккху производственни хьаххамаш. ХІара дена завода территори, цехаш хьалийззе дІаотт болхлой. Уж шин эзар гаргга саг ва, царех 70 процентал совгІа бараш кагирхой, хІара бархІлагІа вар коммунист ва.

Укхаза хьахул дика традицеш, хьалхув къахьегаме хьалхалатта вах. 700 совгІа коммунистически къахьегама ударникаш, царех бІаь коммунист ва укхаза къахьегаш. ХІаране ши-ший ахе шера план кхоачашъяь 40 саг ва.

Яхь лелвераша юкъе хьалха латт коммунисташ фрезеровщик Ю. В. Касьянов, наладчик Д. Ф. Дмитриенко, слесарь Ю. И. Горшенов, технолог Н. Я. Горик. «Социалистически яхьа отличник» яха сийлахь цІи енний КПСС члена В. Д. Жуковина.

Коммунисташта партийни гІулакхаш тІадохкача хана цар оамалаши профессиональни говзалаши теркалъе гІерт парткомо, цеховой партийни организацеш.

ТІадехка массаза а партийни гІулакхаш долаш ба 86 процент коммунисташ.

Гучадьннад, масала, творчески болхлой организаторски хьесапера гІулакхаш кхоачашдара, вешта аьлча собранеш, политинформацеш яра, лекцеш докладаш кийчъяра дукхагІа тІера хилар, хІаьта болхлой кхоачашье беча бараш «материальни» хьесапера гІулакхаш да — субботникашка дакъа лаьар, школана шефски новкъостал дар, кагирхошта къахьегама толашагІа йола методаш Іомаяр.

Партийни гІулакхаш укх тайпара нийслеш дІа-юха дийкъадь... бІаь совгІа саг ва цхьацца гІулакх тІадилла. 70 саг — шишша, 50 саг — кхоккха а, кхы совгІа гІулакх тІадилла, 30 совгІа саг — цхьаккха гІулакх тІадилланза ва.

ТІадехка партийни гІулакхаш кхоачашдеча хана коммунистий хьинар царна тІалаттача производственни общественни белха дукхалга - кІезигалга хьежжа да. ТІадилла цхьа гІулакх долаш волчо из кхоачашдара кІиранна кхо-диъ сахьат доаду, шин гІулакх долчо — ши - кхо сахьат, кхоъ а кхы дукхагІа а гІулакх тІалаттачо — цаІ цаІ-ах сахьат мара доадац. Цо хьахьокх тІадехкаш дола партийни гІулакхаш боаррачагІа дІа - юха декъа дарг ца хилар. Дукхача коммунисташа йоах, шинна тІехь гІулакх тІа ма дуллалда. Уж дукхагІа тІадехкадар аьнна хулаш пайда бац е коммуниста а, е организацена а. Цу хана нихаш дІа-юха декъалийя дус, хоалагІча хьаддача, лоархІамеча цхьан хІамана уйла тІаерзалуш.

Вокъонна коммунисташта кхетам балара, организационно - партийни балха навыкаш Іомаяра йола школа а хиина дІаэттаб общественни организацешка — профсоюзе, комсомоле, новкъостий суде, халкъа тІаьхожама комитете цар бу болх.

Общественни вахаре хьинаре дакъа лацара коммунисташ юкъе озара бола а беш, парткомо масса оагІорахьара дукхагІа тІаьна болхлой партийни собранеш кийчъечи чакхйоахачи дакъа лоацараш. 40 процент совгІа бараш (110 гаргга саго) жоп делар шоаш партсобранеш кийчъечи чакхйоахачи дакъа лоац аьнна, докладаш лаьца хиннача пренешка къамаьлаш дир.

Коммунисташ даим дешаш, шоай кхетам лакхбеш, парте боварашта цу гІулакха новкъостал деш ба.

Цхьабакъда, партийни гІулакхаш тІадехкара балха юкъе хІанз а да кхоачамбоацараш. Партийни гІулакхаш лерттІа нийсдеш тІадехкадац, партийни актив кІезига шерью парткомо. Балха керттерча дакъе ког гІортолга ю парте хьинар долашагІа болча членех, деррига а царна дІатІадехи, еррига дог - доахийла царех я. Цудухьа хул из нийтта а — деррига дукъ цхьане текхаду, хІаьта новкъостал дулургдолаш бола дукха бараш гІулакха юстара бус. Вовзаш бараша, гІулакхаш хІадоэьлуш хилар хьехакхарешта ойьыла тІадеха гІулакхаш.

Цхьанна а ма къестамаш, массанена а тІадехка тхан дола партийни гІулакхаш. ЛоархІаме да гІулакх тІадилларна совгІа, из кхоачаш миштта ду хьежар а. Халахете а, парткомо тІаьхожам лоаттабац тІадехка гІулакхаш кхоачашдара, кІезига ладугІ коммунистий отчеташка. ХІанза партийни собранешка кагахь хилац цеховой партбюрой секретарий, парткома члений, парти-оргий отчеташ.

Пенах хьалхеттача кепайоахеш, радиогазета хІанз а ма ярра хьахьокхаш. дІайовзийтал партийни гІулакхаш дикагІа кхоачашдеча коммунистий опыт. Шоай оагІош тІа кепаеттац партийни балха опыт хІа-юха эшарах йола отчеташ. кІезига кхеетт шоашта тІадехка гІулакхаш дизза кхоачаш дезш боацача, парте члена декхар цІенхаштта ца леладеча коммунистийна критика еш бола материалаш.

Коммунисташта хетар массаза а хьаллоацаш, царех кхы гІортолга еш хила еза парткома. хІана аьлча цо ду балха низ, толам баргхалара бола тешам. Балхана Іалаш нийсъ лелабора методаш, балха методаш стили эргйоалаш тоаяра гІулакха партийни организации цІенхаштташ уйла тІайохийташ хилча мара пайда баргбац.

В. ПОПОРИН,
КПСС Грозненски горкома инструктор.

ТХО КИЙЧА ДА

ДІадаха дешара шу чакхдалаьна долаш, доладелар тхо кердача шера кийчо е лаьрххІа социалистически декхараш тІа а кийча.

Городской къахьегамхой депутатий совета шин заседане дийцах школаш 1970—1971 кердача шера кийчъялярах дола дош. Цо доккха новкъостал дир школаш хаинахьа кийчъяра. ХІанз районе сихдаь деш латт школашта ремонт яра балхаш. ИнълагІча, бІаь ворхІлагІча, Брагунски районерча школашка чекххьинная уж балхаш. ХІанзале кийча я районерча 26 школах 10 школа. Вожаш кеста яргйолаш я.

Школаш тоаеча доккха дакъа лоац хьехархоша, лакхерча классашкарча дешархоша, юстара латташ промышленни предприятей, колхозий, совхозий къахьегамхой.

Хьинаре дакъа лоац цу гІулакха юкъе «Октября 40 шу», «Кавказ», «Дружба» яхача колхозий членаши локомотивни депо, Гудермесски станце болхлошей.

Комсомольски городской комитето хоалам болаш йола мероприятеш чакхъяха лаьрхІад школаш тоаяра дакъе.

Района партийни, комсомольски организацеша шоай керттера декхар лоархІ дикен хаинахьей школаш тоаяь яхар. Парте городской комитета карара-кара тела цІе байрахх ала оттадаьд кердача дешара шера дикагІа кийчъеннача школана. ДукхагІйолча школаш шоашта эша хІамаш хІанзлелье кийчъеьд: книжкаш, тетрадаш, оборудовани, кабинеташка а дешара мастерскешка а мел эшар дІачудихьад. Август бетта берий учет е кийчъеш я педагогически коллективаш.

Кийчо яь баьннаб ала дезац, вагахь санна долгор Іалашдаь деце. Цу гІулакха чаргагІаьна школашта новкъостал деш я юртсоветаш, колхозий, совхозий кулгалхой.

Укх дешара шера керда болх бе йолалургъа 536 моттиг йола Новогрозненски школа, 160 моттиг йола Ишхой-Юртара школа, Школах совгІа Новогрозненски хьалъаь ала езаш спортивни зал я.

Цхьабакъда, цхьадола кхоачамбоацараш нийслу школаш кердача дешара шера кийчъеча, 11 хьехархо тоьаш районе. Оаха ена зеланке кхоачашъяьча просвещене министерствос. Массанахьа тоьал яц инвентари оборудовани. Районерча школашта 12 киноаппарат, 21 магнитофон, 510 лабораторни столаш, 1020 гІандаш эш.

Тхона бакъахьа хетар просвещене министерство тхоашта цу гІулакха новкъостал доре.

КПСС горкомо а горисполкомо а шоай керттера декхар лоархІ школаш хаинахьа кийчъяр.

З. ИСАЕВ,
КПСС Гудермесски райкома секретарь.

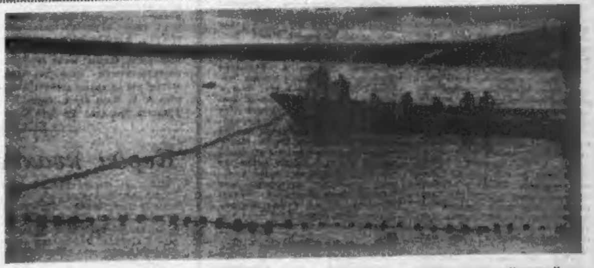

ЧУКОТКА. Анадырски лимане — путина: кета лувцаш ба гоначхара цхи боахам.

Лийдераш цхьаладоаш Анадырски чхьарий заводе цхьаьнни рефрижераторашкана. Лососеи чхьарий тІехь эзар совгІа центнер яккха — миттта да укх шерара чукотски чхьарий доалахой социалистически декхараш.

СУРТА ТІА: чхьарий доаача эларага хьежаш а Чукотка Хьалхарча ревкома цІерагІча колхозера Бенни Юра бригада.

Ю. ВАХРУШЕВА сурт.
ТАСС фотохроника.

ЭРОЗЕХ ЛОРАДЕ ЛАЬТТА

Лаьтташта хулача эрозеца лоаттабеча къовсама чІоагІа лоархІам а беш, 1967 шера 2-ча апреле къаьстта сопам тІаийцаб КПСС ЦК-ей СССР Министрий Советей михей хини эрозех лаьтташ лорадара де дезарий хьакъехьа. КПСС ЦК июльски (1970 ш.) Пленуме аьча Л. И. Брежнев докладе тІа е миттта чІоагІІадуйла тІаьхийтай чоллагІча тайпара а гучайолаче эрозеца лоаттабеча къовсама.

Белгалдаьнна даза, вай республике а дукхача моттигашкарча лаьтташта мел хиина а эрози кийнхилар. Аьча кхоачам ба. МалгІабика районерча 56473 гектар болча дерригача лаьттеех 42941 гектар хин эрозе Іаьтгъа хилар, вешта аьлча пайда эцаш долча дерригача лаьттаех 76 процент. Эггара кІеранагІа вар фуд аьча, из да, обработке хаьрхахьа яр бехкаш долаш оахача дукххача лаьтташта эрозиони процессаш Іаткъаш хилар. Оахаш долча дерригача лаьттаех 63 процент эрози Іаьтгъа да МалгІабика районе.

Іалам чухь хувц-хувцалун хул хини михен эрози. Цудухьа хин эрозе беш бола Іаьткъам дукхагІа хиина миха эрозе беча Іоаткъамо лаьтта кийчдарга хьежжа хул. Цудухьа царна юкъерча буззамгара Іомае еза хини михен эрози.

Миха эрози хулача климатически хьалдашка керттера ши вариант я миха эрозе: хьалхара вариант — Іаьржа кІур эттача санна дом гІоттабий чІоагІа мух боалаш хул 5—10—20 шера цкъа. Цу хана мийха лаьттанна беш бола Іоаткъам Іалаьмате чІоагІа ба — цхьайолча моттигашка лоамача хана (1—2 дийнахь) 5—25 сантиметр сона лаьттан тІоа дІаьъу. Иттан эзараш гектараш доле лаьтташ хІафаъ а деш; шоллагІа вариант — хІара дена, вай баха теркал ца е еш, кхашкен лаьгІенашкен эрози ю михо. шорттига, кІезиг-кІезига доладеш. тІатІа дукхагІа лаьтта доххаду, хьурхьаш лохбу, хІаьта мух чІоагІагІа Іаткъаш йолча босешкан дІабийна хІамаш (къаьстта а гурахь дув кІа) дІаланна.

Дом гІоттабеш боле Іаьржа мух массаза а бІаьстан юхье боалаш хул, гурахь дувча ялатий оалаш чІоагІІдаланза а оахам листта тІадьннача ялата баьццарча кІувсо къайладаккханза а долча хана. Цу хена чІоагІа хьекхача михо Іаьржача лаьттан дом гІеттабу (цудухьа тиллай цунах «Іаьржа мух» аьнна цІи) оахамаш доха а деш.

СССР Европейски дакъ тІара къулбехьени хьулба-малхбоалени оагІорахьа лоабет уаш дола лаьтташ доха е деш демеца хьекхаш бола Іаьржа мух тоьал айха бувзабенна ба тІагІолла хий Іоухарг долаш лаьтташ нийсдаьза хиларцем хин эрозецен.

Хий Іоухаргдолаш лаьтташ нийсдаьна моттигашка къаьстта эрозена духьалара мероприятеш йоагІаш йола агротехникаш чакхйоах. кхашкара тІоадая йоац, массаналья цхьатарра, сихха тІадоагІача ялато миха эрозех тешаме лораду лаьтта (къаьстта а эраши кхаш лораде дІагІа хиун оесаште хилча). Лаьво Іоале лаьтташкара тІоадал ерригааь е дукхагІа дола дакъа кхашкара хьалешкен ураьжен ю а удаш, лол тІера дІадаькийнул тІехьагІа лаьтта тІоадал йолаш дус. ВІьестан юкъе лаьтта оахача хана цар тІагІоллара тІов сихха боккъьлу, хьованал эрозе дІайихьь хул, тІадоагІа ялат мальхардахе, оала чІоагІ ца лут дус, цудухьа мух баьлча атта тІера дІаеххухь.

Эрозена духьала къовсам лоаттабар — лаьтта лелдарз ерригача система лоархІамегІарча декхарех цаІ.

Профилактически маІан долаш хила еза чакхйоахача мероприятеш система — эрози хулийтаргйолаши боахамий территори нийса екъара дарда тІа хьалъеши. Моттигера Іалама хьалаш а къаьстта рельеф а, лаьттан тІоан йоачай режими, вешта аьлча эрози хила тарлуш йола белгалонаш теркал а еш чакхъяха еза уж.

Лаьтташта хулача эрозеца лоаттабеча къовсаме чакхйоах тайп-тайпара агротехнически, мелиоративни, гидротехнически мероприятеш, хІаьта уж комплексно юкъайхазъа еза.

Іалама хьалаш бе-бе хиларга хьежжа бе-бе хила еза эрозеца лоаттабеча къовсама приемаш а. НайдаьнагІа йола приемаш лелае еза. Эрози хулаш дола лаьтташ хьагучадахаи карташ уттадеш деза.

Эрозена духьален оахача лаьттай продуктивность лакхъяр духьен лоаттабу къовсам дІаболалу шаьрача лаьтташкен боса оагІошкен тайп-тайпара севообороташ юкъейоалаярца эрози Іаткъанза е кІезига Іаьткъа йолча шаьрача лаьтташкен цхьа бахьан мара хьекха йоацача босешкен дукхагІа дакъе мух тоххо культураш юкъе а йолаш йола севообороташ юкъейоалаю. Эрозеча духьаларча къовсама а гІойленагІа да из.

Эрози дукхагІа Іаткъаш дІахо эрози хилара кхерам дукхагІа болаши, мух тоххача культурашта механизированни обработка е хала йолча ирача босешка дІаюваш йола севооборота юкъера культураш мутІарчегІа йоацаш дІайийна хила еза. Хоин на дерра, уж культураш лелаш аттагІа я, цу тІа а цар эрозех дикагІа лораду лаьтташ, мух йоккхача (гороха, ялата-бобови) культурашачул. Севооборотах цхьа дакъа дІайоацаш пропашной культураши цкъа дІайийча дукхача шерашка тІаювла баьцаши хила мегаргъе.

ДукхагІа хьекхо йолча оахача босешка дІаера севообороташта юкъе ядъа еза дукхача шерашка тІаювла баьцаш. Уш культураш лелаш аттагІа а эрозех лаьтта лоркхарен тоадарен дикагІа я а.

5—8 градусага кхаччалца мара хьекха йоацача бося оагІошка массазардар сенне дола шинне а оагІорахьа боал тувсача нохарца ахка мегаргда лаьтта. ИрагІа йолча босешка оахам дикагІа хул цхьан оагІорахьа беза тувсача нохарца аьхача. Цу босешка даьза ца доале шин оагІорахьа де мегаргда оахам. ИрагІа йолча босешка дІаюваш йола мух токхо культураш пунктирни хьесапе ахкагІа е еза. Цу тайпарча босешка эрозена духьалара къовсам Іалашбу эрози Іаткъаргйоацаш лаьтта аьарца. Цхьабакъда, ирача босешка, къаьстта а чІоагІа догІаш делача хана, алхха цу агротехнически гІулакхашка юхаьъовлалургъац эрози. Из ца сийлатара кхы тІа а мероприятеш чакхъяха еза, белгала аьлча, къаьст - къаьстача чІегнагаш лаьтташ лелаэр.

Боккхачи лоархІаме да босешкарча боьла кхе йолча дагІенех пайда дукхагІа эцар. Доакъарийла лаьрхІа лаьтташ хиларах тарра, даьгІений продуктивность лакхъелга шин йостамагІа лелаеча гІойленагІа да: 1) цкъа дІайийча дукхача шерашка тІаювла баьцаш дІаера иакъаца овлангара дена тоадари пайда дикагІа эцари; 2) доахан чусоцадаьчул тІехьагІа пайда эцаргболаш чІегнагаш а яь доакъарий культураш дІаер.

ДаьгІенаш овлангара дена товеш йолча, караерзаеш йолча босай ирагла хьежжа массанахьа цкъатарра а юкъ-юкъерча чІегнагаш тІа баьцаш дІаюв. Керттерча дакъе оахам а дий дІаюв баьцаш, хІаьта наггахьа йолча хана листа дискаш йоахка культиватор токхаьлча лаьтта юв.

Лаьтташта хулача эрозеца къовсам лоаттабар лаьтташ тоадеча, цар беркат совдоаккхача керттерча гІулакхех цаІ да, хІаьта из республика партийни организацешен юртбоахама органашен шоай теркама юкъмоттиге лоаттабе беза.

А. КАРТОЕВ,
КПСС обкома юртбоахама отделан инструктор.

ОАХА ЯЗДАЬЧУН ЛЕРАГІА

№ 38 йолча «Сердало» газета тІа кепатехача «ХІара саьцъта кхомбе» яхача корреспонденца, хьамьахьа МалгІабика гориспокоме председатела ноа. Бузуртанова тхога хоам бу: «Корреспонденце тІа белгалдаь кхоачамбоацараш дІахо йодача хана балха юкъе кхы нийс ца далийтара боахамий кулгалхошен партийни организацешен белгалъьяь хоадам болаш йола мероприятеш. Цул совгІа хий дахача лаьттаех лерттІа пайда да эцараш «Кавказ» колхоза керттерча агронома ноа. Красновен, хІаьта ялат чуэцара балхаш подарь лелдарах «Ингушский» совхоза керттерча агронома ноа. Гандалоевен административни бехк баьб.

1970 — 1971 шерашна хий доаккхача лаьттай хІара гектара тІа 7—8 центнер минеральни 15 — 20 тонн органически удобренеш ихна лаьрхІад. Кхашка чудотташ хий дилла 26 агрегат кийчъяй. Хий доаккхача дерригача лаьтташ тІа, баьццарча тІарах доацаш, гурахь дуа ялат дІадуаргда. Хий ца доаккхача лаьтта дІадийнача ялата хІара гектара тІа 3—4 центнер суперфосфат тоссаргъя, шоаза подкормка е ергъа азотни удобренеца.

Белгалъяь корреспонденци йийцай колхозеи совхозеи производственни совещанешка. Цу тІа белгалдаь хиина кхоачамбоацараш дІахо балха юкъе нийс ца далийта дош дийнад боахамий кулгалхошеи специалистешеи».

Севастополе бахача нана цIаьхха а йиц-лургьяц вай махкахочун летчика турпала Хрусталева Николай Титовича цIи. Сийлахь - боккха Дай - махка тIом лаьттача шерашкахь Н. Гастеллос санна моастагIчун бIу гулбеннача ший латтавина самолет чуэхийта цар дукха техника, салтий боабеш турпала валар хиннад Николай Титовича.

Черноморски фронта музее я из вуьцаш стенд. Доккха летчика сурт, цун барзкъаш, документаш, города Грозне общественносто къахьийга тIом сецачул тIаьхьагIа цунна кьожаль Сийлахь - боккхача даймехка цхьоалагIча стелена ордан я цига.

Севастопола гIанна довцаш Ново - Садовый поселке памятник дегIад турпала. Каст - каста боагIашоай дезь Николай Титовича памятник латтача цун дезал. Севастопола улицагI цоI я турпала — Хрусталева цIи йолаеш, ишта Севастопола, Крыма пионерий дружинашта а тийжкай майрача летчика цIи.

СУРТ ТIА: аьрдехьарвар Н. Т. Хрусталева воI Владимир, юкъе турпалхочун сесаг Надежда Ивановна, йоI — Людмила (аьтеръяр) памятника юке зизаж доккаш боахи.

В. ЛАВРИНЕНКО.

КОТДАРГХИЛАРАХ ТЕШАШ

1941 шера октябрь бетта Москве, цIи хезача летчица Марина Расковий инициативах аIашагIтехар кхалкхъа авиационни полкаш. Цу хана аIашагIтехар тха III-ча дегIан Суворова ордена 46 гвардейски Таманьски полк а.

БIаьха ба тха полко тIом беш баь шикъ, дукха а лолоIIмир а я цу полкъа нийсъелла Сийлахь-боккхача Даьхен тIема событеш: Кавказ турпала лоряар, Кубани Тамани мукъаликкар, Крым бахьан баь тIом, Велоруссе бахьан баь исторически тIом, Польша мукъаяккхар, юххера а фашизм дийн кьоорга чу йоккар. Иштте ба ца беррига мехка цIи хезача тха полко баь сийдола никъ.

Хала а дог Iуьдаш новкъа а ха тIом болабеннача юххье моастагIчо хаина дIалийша вай мехка моттигаш даглехаьа. Иштта дIалийцарах во Керченски ад гIейре а. Цу хана тха полк Пересвень ядача, йоккха йоашача ад гIейре тIа латар. Готта во на моттиг. Цудукъа самолеташ форда тIеда хьал а гIеттар, цига Iо а хуашар. Туйра тIехьаьха хе яо яз. Ноябрь бутт кхоачалуча хана делъала йолаелар, догIаш делхар, сигле морхаш йолаш а баьде а яр. Вакъда тха самолеташ сейца-м латтадар. Оада бомбаш еттар моастагIчо дIалкйшача Керч — Владиславке, Кезе, Катерлеве, йохийора фашистий тIема кхоачамаш доагерн чу дола складаш, аIашегIкхийтта латта танкаш, машинаькъа станцешкара эшалошаш.

Цкъе тIом баь юхабаьхача летчицаша аьлар самолетий моторакш дика болх беш дац аьлча. ТIаккха сона полка командира тIадиллар самолета моторо болх миштта бу хьажа еза аьлча. Форда тIара хьал а гIайтта. Жушленко Жениява цхьана гIайттар тхо, моастагIа латтача тIадаха, цунна бомбаш етта ладьхIар оакка. Сердал еш йола бомба теке гитлеровций аэродром сийрда а ьккха, Жениэ команда а еш бомбаш йийтар оаха цунна, аэродроме цIи яьлар. Хьу сакна дахта латтача моастагIчуя зениткаша салют луш сакна, цхьара дов доладир тха самолета. Самолет Iолех ца иллйтача кхы даха моттиг ацар. Тхьам оагIора а бахкха форда оагIорахьа Iолохйир оаха самолет, чардаш хи тIа хIахла кхетац аьлла.

Мотор болх бе тугаш бацар, атте яцар тха дегашка цу хана есса уйлаш. Нагахьа сана самолет форда тIа юсе, кьак деш берда тIа кхача гаьна дар. Бахьде хьал миштта хила етта дале а, деха-м дацар тхо. Женя кьал дакха йолаелаш, цу хана цIаьхха болх бе болабелар мотор, айъла йоласлар самолет. Кхы ве-зулаж на хулаш цIадаьккар тхо. Боккха кхерам ла бийзар тха цу буса. Бакъда тIехьагIа хиннача полеташа массе а хIама шиц метта оттадар. Тха беррига кхалнах летчицаш сатийна хулав массаза а фуннагIа тIакхачарах. Цу гIулакхо иза болийтар царга, хьинар лакхдолийтар, бIеда моастагIа эшавь котдаргхиларах тешам болийтар.

КIеанга нийсъяланзаа низткъа я, хала я, кхерамь моттигаш тхона сийлахь-боккхача Даьхен тIем тIа.

Бруиле кхача йоккха йоашача юрта латтар тха полк. 1945-ча шера, дар из, 8-ча мае сейрийнара промиина хиннача тIехьагIа, кьалхке Iобийтар летчикаш. Помещене йисар сов гвардейски байракха юкъ айтта часови йола Осмакира Сашен.

Байсай 2 сахьати 30 минути яьннача хана дивизе командира нов. Покоеласе телефон техар личнии составага дIахайте германски эскаро тIом, сацийташ капитуляци яь хилар аьлла. Цу минута массанахьа чекхъийкхар из адамаш дуккхача хона хьежаш хиила беза кхаъ. Боараи бацар наьха гIадбахара. Сатийна яаб еш илла юрт сомаьялар цу сахьата, котолона салют луш топаш кхуссар летчицаша.

Котолов ла белгалдоаккхаш торжественни митинг дар. Шаьхке а длиллугаш из деза ди!

25 шу даьлнад тIема ала байна. Бахьде аIалла боаргбац тIем тIа хьайза хиннача новкъостащара безам. ХIара шера шозза 2 маен 8 ноябрен Москве аIашагIдеттаду тхо, цхьан полкаца хинна нах.

Укх шера 25 апреле Сийлахь — боккха Даьхен тIом коталонца чакхбаьнна 25 шу даларе хетадьь телевидение Пятигорски студе аIашагIтехар тха полкаца хинна, Къилбаседа Кавказе баха кхалнах. Цига баьжкайар Советски Союза Турпал Дина Никулина, штурман Вера Шевченко, штурман Саша Попова, эскадрилья инжинер Р. Прудникова-Фролова, Тучина, техник Саша Османцева, летчица Люся Клопкова.

Хьамала къахьегаш ваха мел ловчоа машар беза, цIаккха а ма хилба тIом.

Р. ФРОЛОВА,
46-ча гвардейски тамански полка довкъашхо, хьалха хинна летчица, эскадрилья инженир, запаса гвардие йоккхагIа йола лейтенант.

ДАЬХАЧА ТОЛАМЕХ КХОАЧАМБАЦ

Тахан шоай цIей — фецарча флота Ди дезду Грознески аэропорта болхлошша. Цу денна накъабоагIаш цар даьхача толамех дукха лов.

Фецара флот вай мехка мел дегIаеннай вайна дика хов. Эттара аттагIа, сихагIа йола транспорт я иза. Кхьча транспортаца денеш бийсаша яха езача самолето массехк сахьат дадалехьа дIакхоачаву вахя везача. Парте XXIV съезда сейна вахте латтача аэропорта болхлошен гIулакхерча наьхен политически а къахьегама а хьинар айденна къахьегаш дакха хьокхамаш дахарах дезду тахана из шоай традиционни цIей. Пассажираш дIа-юха кхалара" лачалхьалкхен 7 бетта план 110,9 процент кхоачаш къьй. Цу юкъа аэрригаш а 93,1 эзар пассажир-сахьат дIа-юха вигаь.

Аэрофлотах йайда вийбу наьх тIехь-тIехьагIа дуккагIа хул. Из хьахьокх укх шера 7 бетта данеш соахк цу хьанапа нийсъхиа. Соахк цу юкъа воаI бетта захана 104 процент кхоачаш а еш 1,1 эзар пассажир - сахьат кIезигагIа дIа-юха вигаь.

Къаьстта дика болх бу моттигерча маршрутагIа делача АН-2 самолетий командираш Кочанов Валентина, Митякин Витале, Мельников Витале, Ковиков Витале. Класси специалисташ доаьхIаш ба уж. Ала хIама доацаш дика делаю цар шоай машенаш.

Моттигера маршруташ йоацаш (Затеречни, Сунжемск, Надтеречни, Назрек, Леонтмск, кхыяраш) мехка йоккъача городашка 15 совгIа связь я тха аэропорта. Уккхабра гIетта пассажирски самолет цу городашка дIакхачалира Iохац. Ала дезо, пассажирашта гIулакх дикагIа ду, самолета чухье паргIатагIа я. Укх шера кхы а йоккхий керда маршруташ хьайийлай оаха — Москве 1, Краснодаре 2, Мангышлаке 1 — серигаш а йиъ маршрут. ХIаьта йолаш йолча моттигерча маршруташта массехк тIоакхийттай (Карабулак, Ачикулак, кхыераш). Цунга хьежаш болх а дуккагIа бе беза. Хьалхе а кийчо а яь дакIача ла из. Цудукъа кердача декхарех доврдIаелгьа аэропорта коллектива.

Алхха пассажираш кхийлача, кхыбола мукъ дIа-юха кхехьача доадаш дац тхо, аэропорте болхлой, Июльски Пленума решенеш кхоачашьеш юрта боахам дегIабоалабеча дизза дакъа лоац хьаьар долча летчикаша. Цар вза-ваш гектараш кхаьтта, хьуккашта басар, садовхха хIамаш йоаеш моллаш етт. ВоаI бетта вланах 557 эзар гектар йолча 879 эзар гектара обработка яьй. Вай республике, ХIираццахьа, Краснодарски Ставропольски краешка, Ростовски Целиноградски областешка, Азербайджане, Туркмене къахьегаш ба Грозненски летчикаш. Шоай декхараш кхоачашдеш шоаш кхобац цар. Массане а дика болх бой а белгалбаха лов къаьстта дика къахьегараш. Уж ба Левченко Олег, Василенко Геннадий, кхыбараш. Шоаш дIакхьачаче баркал оалийташ хьабоагIа уж. Ниттачарех доккхал де а доагIа.

Аэропорте беррига а болх бечарех 61 сага В. И. Ленина юбилейна накъабоагIаш оасаре къахьегарах «За доблестный труд» яха медалаш еннай.

Фецарча Флота цIей дездеш аэропорта технически болхлоей цар къахьегамах на вална дарсдаш. Эттара хьалха цIераш яха лов ударно къахьегаш хьабоагIача класси специалистий. Уж ба механикаш - техникаш, юбилейни медалаш делаю Марченко Федор, Колесников Иван, Потапов Василий, Шатуров Георгий, В. Сушенко. ХIаьта къахьегама ветеранага, авиамеханикага Андреев Михаил Васильевичага кхоачаргволаш болхбе еш АТБ. Цхьанхха лоьрхIа йола дешара заведени яккхаьза волче кхина бодьонве бол ший болх, бераш хьабу. Цудукъа пулагра хьоккхам вийбу дуккхахар. Дика производственни хиларах тарра дика общественни а ва из. Цунах тешача, из доазIаза коммунисташа шоай организаце секретарь харжан Михаил Васильевич. Лоацца аьлча, дукха да аэропорта технически болхлоех тайша. Цар довлдарга хьежжа хоерда машиний, ерригача техника хьал. ХIаьта цар шоаех тайша йийла участке дог цIена къахьег. Цудукъа машенин парк дикача хьале тIа я. Самолеташта шии хиннадьа технически хьажар дIахьухь, метлениаца фетта чоартIаьо, е езача тIехдIека ремонт ю. Цар товаь моллагIа хIама тешаме я.

АТБ болхлоша дакха толамаш доахача диаза дакъа лоац рационализатораша. Цар бакха юкъекхулача тайп-тайпарча предложенеша производствени болх дикка еттача боах, ваччахьаьхенна пайда бу. ДовагIа болча рационализаторех лоаргIаш ва техник-бригадир Колесников Иван Никифорович. В. И. Ленина юбилейна накъавоагIаш творчески дика къахьегарах «За доблестный труд» яха медаль елав цунна. Цул совгIа «Аэрофлота отличник» яха наьхха тIа йоллаю значок а еннай Иван Никифоровича. Коммунистически хьисапе вахаш, къахьегаш сар ва из. Цунгара хьоккхам а нийбеш къахьег цун бригадерча йа болхлочо. ВоаI бетта план 112 процент кхоачашьяй цу бару болча коллективо.

Аэропорта технически болх кхетацна дика аIашгIехьаьнкха делабеча керттерча инженерах Дахао Николай Алексеевичах аIайха доаш ала лов. Дика специалист - организатор ва из. Болхлой доагIаш йола йоакхо ю цо, мел эшаччуна Iалашбу. Къахьегама дисциплина тедхаиц, кхыдола производствица гердуредоаца гIулакхаш цIеназь дIадаьхад.

БIарча хьайIлача аэропорта коллектива гIулакхаш дика дед ала йиш я. Цул бахьан партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша болхлошара, гIулакхерча ваханава кхетама болх лакхача боарамагIа делабар да. Цу даькъе оаха летний технически составашца хьалхагIе а оттаьча планах занятеш дIакхуь. Цига тайп-тайпарча темах лаьца лекцеш еш, бесдаш дIакхуь. ХIанз оаха дIайолийтараш июльски пленума решенеш дIахо йодача хана кхоачашде дезаш аэропорта коллективана хьалхашка латта декхараш да. Политически дика кхетам болча политинформаторашта Мадуетин Владимира, Белокопытов Георге, Хрусталев Сергейс кIоалга чулоанам болаш лекцеш еш занятешка.

Тхоай балха тIа массайолча участкашка даьхача толамех кхоачам баь Iе безам болаш дац тхо. КПСС XXIV съезда совгIат кийчдира кхы а хьинар яйдаь къахьега деэI аэропорта коллектив.

Ю. ТОЛКАЧЕВ,
Грозненски аэропорта начальника заместитель.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) летчикаш, самолетий командираш Митякин Виталий, Мельников Виталий.

Н. ПЛИЕВА сурт.

АЛТАЙСКИ КРАЙ. Наттаьха мара ца нийслу деза металлаш доахача Алтайски моттигера ртуть (киноварь) доала керда тIоанаш гучаяьхад. Форде тIехен тIара тьалбистача цин эзарн ах эзарн метр лакхача моттига лаьттан ченаш тохкараша цунна кIаа йоакхача гонзашка киэь биллаь. Дукха хе йоацаш цу тIа гIолла урагIьенаd рудаш етта хьалкара вагонаш.

СУРТА ТIА: руда доаккаргдола керда моттиг белгалъаш ба Курайски геолого-тохкама экспедице керттара геолог Э. В. Путятови (аьрдехьа) лоамашкарча балхий кулгалхой инженер Б. Н. Гандыбин.

Е. ЛОГИНОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

НАЬСАРЕРА КООПЕРАТОРАШ

Наьсарен района кооператораша укх тIехьарча шерашка дикка шерьяь юртара торговли, дукхагIа дехкад чоалханеча ассортиментах дола товараш.

1969 шера районе бахача нахага дехкад 9119,0 эзар сома махьа товараш, планагIа 8905,0 сома маьха дохка лаьраIа хиннача метте. Планал совгIа дехка промышленни продовольственни товараш 821,0 эзар сома маьха да.

Нака эза дагахь тIа-тIа дуккагIа хетт телевизораш, радиоприемникаш, радиолаш, холодильникаш, барзкъаш дутта машинаш, хIамаш тега машинаш, сахьаташ, мотоциклаш, велосипедаш, мебель, трикотажни хIамаш, тайп-тайпара кхачан продукташ.

Цу доллача хIамаша хьальокх бахача наьха культурен бытни товенна хилар. Цо тхо, торговле болхлой, декхарийла ду торговле культура лакхъе, юртарча кийдерхошта хетараш цар дIадехарашта теркале, товарий ассортимент шерьйе. Уж декхараш кхоачашдара дика кийчо йолаш, продавеца болх дуккабезаш бола нах. Къонех хьинар долен кадраш эш, хIаьта цу деша райпо правлене, Респотребсоюза кадрай отдела новкъосталца, чIоагIа уйла тIа я йохийт.

Тика болхлой состав тоаяра, торговле культура лакхьяра, торговле балха кхалнах, къаьстта а гIалагIай кхалнах юкъеоздара, тика - школа йилай райпо. Цига хIанз деша агIа юкъерен барзI шерен образовани йола вайнаьха 30 йоI. 1969 шера цига кийч а вах, врахийса 36 саг, шоай говзал лакхьяьй 25 саго.

Шерагара шерага дуккагIа хул технически чоалханеча ассортиментагIа дола товараш. ХIаьта уж покупателага дIакхоачадара, дIадовзийтара торговлех кхеташ бола болхлой эш. Цу даькъе беш боккха болх ба.

ХIана лоххерча дешара заведенешка деша вагIа 5 саг, техникумашка 8 саг, общеобразовательни дешар чакхдоаккхаш ва 9 саг. Торговле болхлоех хIанз дукха а дукхагIа бараш кхалнах ба. Нагахь сона 1966 шера материально - бехкотоккамеча гIулакхаш гIа ерригаш а 87 кхаьсар маара хиннаеше, укх шера 1-гIа июль хьаттIаккхоачаш 165 яр уж. Ший декхар къаьстта дика кхоачашдеш хиларца хьоккхам телаш я нах. Костоев кулгалдеш йола Пхьилекъонгий - Юртарча продовольственни тика коллектив. Покупателашка чIоагIагIа сий деш я Назранера Цицкиева Лиза, Досхоева Дугурхан, промышленни товарий тика заведующи нов. Д. Дзейтов, продовец Х. Наурбиев, Мальсагова Фатима, Богатырева Лиза — Наьсарен райсовета депутати РСФСР потребкооперие съезда делегати. Дикен цIенен болх беш, шоай гIулакх дукхадезаш, хIама эза баьхкараша Iимерза тика болхлой дукха ба тха коллективе.

Цунца цхьана эза дезаш да, тха бахе тIа хIанз а кхоачамбоацараш дукха хилар. Хила безаче боарамеш из мех бара культура, торговле бала геттара эсила я, мах беча болхлоша паргIатта къахьегаргдола хьалаш хIанз а аIаштIехьдаьладиц.

Укх тIехьарча хана респотребсоюза кулгалхой терко дуккагIа а баьннаб тха потребобществин цар новкъосталца хьал а я эксплуатаце дIаеннай массехк тика. Бахача наха дика совгIат хилар гор. Назране мебель йохка тика, ВурокIал продовольствении тика, гор. Назране «Детский мир» яха берий товараш дохка тикеи юртбоахама продуктай тикеи болх бе йолаллийтарах. Хьалъь а дакха, болх беш я Экажикъонгий - Юртара, Iалий - Юртара, БурокIалхара продовольственни товараш дохка павильонаш, и. кх. дI, Бовхаме гIирсий кор хьалде доладаьд гор. Назране.

Тха потребительски обществана чувоагIаш 16260 пайщик ва. Пайщикашцара буваш чIоагIен дакен ба. Цхьабакъда, цу даькъе а деррига даь даьнадац тхо. ЛертIа болх бац пайщикашие, цхьаболча тикай заведующешен мах беш латтарашен бе-башха ца хеташи формани леладу пайщикашцара гIулакхаш, йиаза терко яц цар.

Доккхийн бехктоккамен декхараш латт район коллективана хьалхашка. 1970 шера план Iалаьмате йоккхд и — 9770,0 эзар сом е 1966 шера хиннача 3853,0 эзар сом дукхагIа. ХIаьта а тхо дог тийша да тхоай дикача, барт тайнача, аIаштIехьаьннача коллективо шийна хьалхашка латта декхараш дизза кхоачашдергхиларах. Укх шера 7 бетта план тIеждовчашъяь коллективо, планагIа 5321 эзар сома маьха дохка лаьрхIа хинна халкъо леладу товараш 5 412,3 эзар сома маьха а дехка, вешта аьлча план 101,7 процент кхоачашъяь.

Юбилейни шера декхараш сийлеца кхоачашдергда тха коллективо.

Х. МЕСТОЕВ,
Наьсарен райпо правлене председатель.

ТКЪАМАШ ТIАРА ДАЬХЕН ХА

(Йистедоалар. Долалур 1-ча оагIо тIа).

ТIом болча хана вайцига дуккха хьае йолайир 25 тайпара керда самолеташи 23 тайпара авиационни мотораши. Низ боаи тIема авиационни техника хьаьй цехашкарен лабораторешкарен ара ца бовлаш дуккхаза а кIираш дахарца боккъонца йола тIема турпалал гайтача миллионаш болча болхлой, инженерий, техникий кулгашка.

Котаьло яьккхача Дийнахь денз ткъаь цхйъ шу даьннад. Из сел дукха ха а яц. ХIаьта а хьалхашкахьа ма гаьна гIе баьккхаб советски авиаце! Дикалгахьа оплантара хувцамаш хиннад цунна, хьалхагIа бIарга ца байна тайпа тIема низ беннаб цунга.

ТIема - Фецарча Низий самолетии парка ларз я татал массагIен ракеташ кхухьаша йола, чоалханеча метеорологически хьелашка дийнахь а буса а массе тайпарча диапазонашка — лоха а геттара лакха а сахьата 3 эзар километр сиха гIайтта лела низ кхоачаш йола самолеташ.

Авиаци дегIаккхувлара даькъе дIахо хиннача Iилма технически прогрессо вай конструкторашка йиш хилийтар гIайтта йолхача хана ткъама геометри хувцаш йола принципиально керда тайпа тIема машинаш а гIайтте нийсса фрагIйолкаши нийсса Iочуйоагдаше Iохувшаши йола самолеташ а хьае. Цу гIайтта лелача аппаратий низ кхоач хIавзарча герза массе тайпаш шоашта тIа а летта дIадахьа. Авиационни йоккхийча топели пулеметали совгIа кхы тIа а кхавчай моастагIчоа юккъе еттаьла йиш йола бе-беча классий «воздух — воздух», «воздух — земля» яха ракеташ.

Советски Тlема - Фецара Низаш дегIаккхувлача карагIдьинераш — Iилмахоша, конструкторашa, инженераша, техникаша, болхлоша тIагIерттав са ца кходеш къахьегарах хьахиннар.

Эттара толашагIа йола авиационни техника хьаьча Iалаьмате доккха хIама карагIдьинад гIорбьнина конструктораш А. Н. Туполев, О. К. Антонов, Г. М. Бериев, С. В. Ильюшин, Н. Д. Кузнецов, А. М. Люлька, А. И. Микоян, П. О. Сухой, С. К. Туманский, А. С. Яковлев, самолеташи двигателаши хьакхелла кхыбола говзанчаш керте латтача конструкторски бюрой коллективашта.

Эттара хьалхара космонавташ кхебьр советски авиаци я. Цунна юкъера хьабаьннаб СССР турпалаш - космонавташ.

Советски авиаце тIема низе чIоагIали хIаьдарча бирсача герзаца из кийчъярах лаьтта ца Iеш, из герз ленински партена, социалистически Даьхенна боарам боацаш мутIахьа болча тIемахой-авиаторий техникеча бе доалаш хиларах а латт. Дукха а дукхагIа бола тIемахой — юкъерен лакхерен образовани йолаш бола нах.

ХIара шера авиаторий кердача отрядаша хьалдуз вай Даьхен фецарча тIемахой мутIараш. ВВС дерригача доакъошка хIана бац аьнна летни составах нийсса ахаш летчикаши штурманаши, инженераш ба. Из ТIема - Фецарча Низий доцо ганз, вай догдоахийла, вай кхоане я. Романтиках йизза йола шоай турпал професси дукхаезаенна болча вай башха-дикача кагирхоша тIабийрза Iомаю тIема говзала дакхаленаш, авиацера гIулакх шоаех тийша шоатта дIадиллара доккхал ду.

ТIема техника сигала гIолла дела кийчъеча, из даим тIема кийча лоаттаеча Iалаьмате чIоагIа къахьег вай башха - дикача къахьегараша — тылерча, бувзама, кхыча авиационни службай инженераша, техникаша, механикаша, специалисташа. Уж ба лакха квалификаци, кIоарга технически знанеш йолаш бола нах, цар дIайха дегаш а доцо кулгаш а да. Уж эттара хьалха аэродроме хьа а боагIа, эттара тIехьагIа мара пигара дIа а болхац.

БIун тIема кийчо бахьан долаш лоаттабеча къовсаме хьалха латт авиационни доакъой подразделенейн личии составах хазан 80 процент совгIа бола коммунисташи комсомольцаши.

Шоаш дегIадахара, тIема кийчо лаккъара, тIема говзал эргайоахаш тоаяра даькъе дIахьалхашкахье керде дикка боккха гIа баьккхаб ТIема - Фецарча Низаша ленински юбилейна кийчо еча денешка. Ленински вахте а етта, летчикаша, штурманаша, инженераша, техникаша, хIамагIболча авиационни специалисташа кхы тайпа тIема професси йолаш болча тIемахоша тIагIертта къовсам лоаттабаьб тIайна хинна социалистически декхараш дизза кхоачашдар дукха. ХIанз хIара шоллагIа йола тIемахо - авиатор тIемен политически кийчон отличник ва. Доакъошкен подразделенешкен дикка дуккагIа хиннаб класси специалисташ, смежни специальносташ Iомаь тIемахой. ДуккагIа хиннаб цхьоалагIча класса летчикаш — шоай гIулакха бизза бола говзанчаш.

В. И. Ленин ваь 100 шу дизара гийца яхь леланча хара тIемен политически кийчо еча даькха толамаш бахьан долаш дуккхача авиационни тIема коллективашта Ленински юбилейни сийлен грамоташ еннай, хIаьта тIема гIулакх дикагIа дьарашта — Ленински Юбилейни медалаш.

В. И. Ленин ваь 100 шу дизара сийна лелаьча социалистически яхьера декхараш кхоачаш а даь, тIемахоша - авиатораша дIахо кхы а дукхагIа низаш тIадохийт дешарах гIулакх дарах. Керда патриотически гIулакх дIадоладаьд подполковник А. М. Трофимов керте латтача даькъа авиатораша. Ленински юбилейни шу даккха доагIача тайпара чакхдаьккхар дукха дIахо къовсам а лоаттабеш, «Аьрен ергIоаца, верхклассни, тIехалха экипажаш, звеньяш, эскадрильяш хилар дукха! «Лачча девизагIа делаеча яхье нягъебаьб уж.

Центральни Комитетон Советски правительствано лакха мах бу советски авиатораша хьетача къин. Авиационни техника кареерзеча къаьстта доккхий хIамаш карагIдувларах, летни хадраш кхееча а Iомеча а хьокхамаш лакхе хиларах, дукхача шерашка аьрн йолаш болх барах 196 сага СССР заслуженни тIема летчикаш СССР заслуженни тIема штурманеша яха сийлахь цIераш еннай.

ТIа-тIа чIоагIагIа лаьккхуш йола ТIема - Фецарча Низий тIема кийчон говзал — командираша, политорганаша, партийни комсомольски организацеша, ерригача личии составо тIагIертта къахьегарах хьахиннар. ТIемен политически кийчо еча доккхий хIамаш карагIдувлара, социалистически декхараш кхоачашдара доккха новкъостал ду тIемахоша ленински теоретически тIехьале, В. И. Ленина васкеташ кIоарга Iомадегга ларде уллаш болча, хьалхашка латта декхараш кхоачашдара тIаберзабьча партийно-политически кхетамен балхо.

Вай Даьхен обороне низ чIоагIбеча, советски авиаце дегIакхувлача дикка доккха дакъа лоац эскара, авиацека, флота новкъостал деча шийн лоIамеча Ерригсоюзни Краснознаменни обществна. КПСС XXIII-ча съезда решенеш, массава а тIема гIулакх де декхарийла хиларах дола керда Закона дIадехараш кхоачаш а деш, ДОСААФ организацеша хьинаре бола бу къахьегамхошта тIема-патриотически кхетам балара, эскаре гIулакх де кагирхой кийчбаре, спорта тIема - прикладной технически тайпаш дегIакхувлара.

Фецарча Флота Денна бакхадикача толамашца накъабоагIа Ленина орден делаеча граждански авиаце болхлой. Мехка халкъа боахама лоархIамегIарча доацъоех наI, планетера йоккхагIйола авиатранспортни организаци я хинна дIаэттай аэрофлот. СССР граждански авиацеа доагIача даькъа кхоач дунен тIа дIаюха кхухьача дерригача авиакухьех диьлагIа лакъа совгIа. 1970 шера советски самолеташа дIа-юха вугаргва 75 миллион гаргга пассажир, авиационно - химически способагIа обработка ергьа дукха совгIа - эшашагIа йоацаш 80 миллион гектар долча кхашта, сомий бешамашта, хьунашта.

Советски Iилмен техникен сиха дегIаухаш хиларо Iалашлу граждански авиаци тIа-тIа чIоагIагIа дегIаухалга. Шортига лелача поршневой самолеташта меттел хьаэттай дунен тIа дикагIа йола газотурбинни лайнераш. Укх тIехьарча хана аряьннай шоллагIча йоакалах йола реактивни машинаш — «ИЛ-62», «ТУ-134». Гаьна доц татаь массагIа йола «ТУ-144» яха пассажирски лайнер фецарча наьхъашка араяргйола да.

Граждански авиаце уж дерригa хIамаш карагIдувлараши толамаш доахараши нах ба, фега гIолла лелаш делаьдерах, сигалаха уж лаьттан тIа кийчдерех, хIара денна хададанза дуккхача аэропорташка гIолла чакхбувлача пассажирашта гIулакх дерех, сигалгIолла наькьа лелаьий паргIатони самукъалени йоакхо ерех бола дукха эзараш. Аэрофлоте къахьегаш ва 200 гаргга Советски Союза Турпала Социалистически Къахьегама Турпала, 179 СССР заслуженни пилот а СССР заслуженни штурман а. Дукха эзараш болча авиаболхлошта орденаши медалаьи тийнай, «Отличник Аэрофлота» яха значок еннай.

Советски Фецара Флот дегIакхуьлача дакха толамаш — Коммунистически парте, цун Ленински Центральни Комитет хIара денна йовкъо ярах хьахиннар. Парте кулгалдарах латт Советски пачхьалкхен цун Гераяццарча Низийн чIоагIал дукхьовла хертте ра хьаст.

Советски авиаторий къахьегамек политически хьинар керда айдаьь юрта боахама даькъе парте арIаларча декхарий хьакъехьа яьча КПСС ЦК июльски (1970 шу) Пленума решенеша, Советски Союза Коммунистически парте арIалара XXIV-гIа съезд гулдара хьакъехьа КПСС ЦК Пленумо баьча сацамо, СССР Лакхехьарча Совета 1-ча сессе итогаша. Шоай беррига низаша знанеш кар тIеерзаю боккхача пачхьалкхен лоархIамера декхар кхоачашдара — йолаш йола резерваш лахарах уж советски ТIема - Фецарча Низий тIема кийчо дIахо лакхьярца хьожаиран.

Iун кхыча тайпай тIемахоша цхьана вай авиатораш кийча ба хьамсара Коммунистически парти эттара хьалха кхайккача минута Советски Даьке, машара, социализма коммунизма хьашташ лорадарах дола шоай патриотически интернациональни декхар сийленца кхоачашде.

Доазол дехьара

ДУНЕ ЦХЬАН КIИРАГIА

МАШАРА ГIУЛАКХА ЮКЪЕ

12 августа Москве кхуьгаш нена Советски Союзан Германин Федеративни Республикаиец юкъера договор Европера машари кхерамзлен чIогIаьлра нисъостал деш йола дуьнен халкъашта юкъера йоккха событе лавьрхIай дерригача дуьнен тIа. Советски Союза политикана ларде уллача, тайп-тайпара политически строиш йола пачхьалкхенаш машаре яхара принципо цIаьнкха а хьахьекхар ше вахара лоархIаме хилар.

Советско - малхбузенгермански договор денаа даргдна хилар вахаро ше, тIом чакхбаьинчул тIехьагIа европейски континенте дерриг гIудукхача дерригача гIулакхаша хьалхадаьккхад. 1955 шера вIашш юкъе дипломатически гIулакхаш оттадаь доллашехьа а, шин мехка юкъе лиийна гIулакхаш вIаштIехьа хила гаьна дар. Цхьана советско- малхбузенгермански гIулакхаш деладарта бздача нехьхьа тIара духьаленаш дIайоах хIана даьча договоро.

Цу лоархIамеча политически документе статьяш договор шина а мехка гIойле йолаш хилара теднал деш Советски Союзен ФРГ-ен халкъий сагатагIа долче хьашташа ма яххарен да.

Договора тIа белтех ма доккхара, дуьнен халкъашта юкъера машар хьаллоаттабаря кхоакам кIаьдбелга вIаштIехьдаккхари шой политике лоархIаш дола лоархIаме хIана а лоархIаш, шинна а агIоно деккар тIаш Европера гIулакхаш лертIадахара нисъостал да.

Договора лоархIамегIара положени я «Европерча ерригача пачхьалкхений территориальни бIарчал цар хIанзарча доазонашка лоархгIа на йоьлаш хьалхоттае» аьнна шинна а агIоно тIаийша деккар. Советски Союзан ФРГ-еск «ХIанз а хIаьзе йодача хана а тохаде йиш йоцаш лоархI Европерча ерригача пачхьалкхений доазонаш, укх договоре кхуьлгаш кхадача дийнахь уж долхача тайпара ххургдолаш, цу даькъе Польски Халкъа Республика малхбузехьара доазув доле Одер-Нейсе лини а Германски Федеративни Республиканен Германски Демократически Республиканен юкъера доазув а».

Дунен шоллагIа тIом хиннацул тIехьагIа дIаийдиснна хIанзара доазонаш чIогIIаар къаьстта лоархIаме да, хIана аьлча из ца хилча цIенхаштта ауьна йиш яц Европерча машарен кхерамзлени хьакхехьа.

Европейски кхерамзлени машарен гIулакха юкъе даькъа лакар долча советско - малхбузенгермански договоро цуьнца цхьана лара йола экономически, Iилманехнически, культурни даькъе Советски Союзан ФРГ-ейн юкъера гIулакхаш дегIадоаладаре. «Советски Союзан Федеративни Республиканен юкъерча гIулакхашка, — аьлар А. Н. Косыгина, — гола тоханйта езаш да вай... Вай договаххаш да, договора кулгаш ячдара тIекхьа тайп-тайпарча доакъошка СССР-ан ФРГ-енен юкъера гIулакхаш дегIадоаладаргахьа доахаргдолча практически гIанаша шоашка дукха кхьажийтарг ца хиларга. Советски Союз цуьна кийча я...».

Договор эггара шерагIча тайпара экономически Iилма-технически цхьана гIулакхаш лeладира нийкъ хьдбеллаш хилар факт я, белгалдоаккх дерригача дуьнен нийоазоно. Ишта, хеташ да малхбузенгермански промышленни гIоьараш а.

Договора кхуьлдераш а болаш болта хоаш да, белгала аьлча Малхбузен Германена шийна чухьа. Цхьабакъда, уж — политически реализм дIаяьнна, Европерча машара хьашташа хийраьнна реваншистски уйлаш йолаш бола нах ба.

Цхьабакъда, дукхар а дукхагIа болча европейпаша, Малхбоалехьа а Малхбузехьа а, могаду из договор, вай планета тIа мальша вахар IалашдаргахIа бахьнда лоархIаме гIа из болга а хоаш.

ЯПОНСКИ КЪАХЬЕГАМХОЙ ДЕНАЛЕ ОТРЯД

Цхьан хана нийсъелар 9 августера ден 13 августе кхаччалца Токио чиина Японе профсоюзий генеральни совета 40-гIа съезди цу йоккхагIа йолча профсоюзни центра 20 шу дизари. Сохнос — японски меттала кита оал генсовета — шийн отрядашта юкъелоаш 4.200 эзар къахьегамхо. Уж профсоюзашка вIашагIкхийттача дерригача японски болхлоехи гIулакхерча чехахи нийсса ахаш чIана бац аьнна ба. Сохкона чуйоагIа мехкара 65 отраслеан профсоюз. Царна юкъе я пачхьалкхен машиннаьчьлй болхлой ерриг - японски профсоюз, тьехархой профсоюз, моттигерчче муниципальни учреждений болхлой къаман совет, дукха кхьирах санна йола болхлой класса денаъера организацеш. Генсовет дунен халкъашта юкъерча болхлой болама лоархIамегIарча отряде цаI я.

Чурчен дунен халкъашта юкъерчен реакце кIезига къаьйгадаш Сохно капиталапа бартa яхийта, къахьегача наьх хьашташ лорадара по чакхдоаха гIулакхаш меле гIертаеш. «Асахи» яхача газета белгал маьккхана, 20 шу хьалхагIа генсовет вIашагIйоллача хана преапринниматлашта хетар по къахьегамаш капиталии юкъе тоам лоаттаберг бо аьнна. Цхьабакъда, къахьегамхой бокъонаш, машар, демократи бахьан долаш лоаттабеча къовсама позице тIа эттар генсовет. ХIаьта цу дерригача 20 шера цу наькъа тIера ца йоалаш хьайоагIа из.

Сохно дIерапа ювзенна я Японе традиционни а хинна дIаьтта, хIара шера бIаьстан юкъен гуракъен еш йола болхлой класса «наступленеш». Стачкашка, митингашка, къахьегамхой кхьча вступленешка дакъа лоац итт миллионага кхаччалца болча нах.

Генсовето хIара денна кхадьегамхошта эшараш бахьан долаш лоаттабу къовсам кхетамца пхьана тарбу политически тIалехаракь. Вьетнамерча США агрессена, Японе милитаризм юхоттьяра духьала. Дальни Востокерча США агрессивни союза Японин юкъейнтьача американо - японски тIема договора духьала къовсам лоаттабара японски пролетариат вIаштIехьйоах по.

Генсовета хIанзарча съезда чIоагIа уйла тIаьхийтай укх шере профсоюзаша чакхдоаргдолча гIулакхий никъ белгалбе безаш долча цу дешашта. Сохно программах лаьца аьча доклада тIа къаьстта белгалдоехар японски болхлой класса еррига отрядаш кхы а дукхагIа чIоагIъяьнза, монополеша еча наступленешта къахьегамхой цхьоагIо духьала оттамаа ярг да хилар.

Сохнос чакхдоаха кхьахре гIулакхаш бахьан долаш реакце дорха атакаш а японски къахьегамхой цу деналеча отряда. Монополешта мотт хьекхаш лел генсовета мутIераш вIашагIлаха гIерташ бола профсоюзех дIадахьдараш. Сохкона юкъейоагIа профсоюзаш политически къовсама тIера дIатуьлае, церех реформистски программа хьоарчае, Сохно авторитети влияни мелхьа гIерг реакци. Из гучадаьлар дIанзарча съезде а. Цхьабакъда, съездо цIаьнкха а хьахьекхар, дукхагIа йола японски профсоюзаш дIахо а дIадалача тхьал шера цIакхха а ца ухуш цалуш Сохнос хьабенача новкъа гIолла яха безам болаш хилар.

IОЖАЛЦА ДУ ЛОВЗАР

США тIема ведомство — Пентагон кхерамеча авантюризма сиңвол а дунен халкъашта Iоажала кхерам а хинна дIаэтта дукха ха я. Из уизаре сурт дагадохийташ хилар нервно - паралитически Iоаткъам беш йола низ бола газ — сарин чуйоллa 12540 реактивни снаряд Атлантика бухе дахийта аьнна американски тIема Iалдалаша яь решени. Тоссически ниц Iалльмате бокка болаш а из нервни газ; газа грамма кхоазорлагIа дакъа чекхашта чудахача кхоачаш ба 5—10 минута аьннача гIолла саг валара.

Химически герз хьа да ден юкъе на даккхен лаьрхIа вIашагIкхийтта Штаташ йоландаь нIалла а лаьрхIадаш Пентагоно цу кхерамеча герзах яла. ТIом беча хана химически биологически средствах пайда эцийта дехаш болча женевски конвенцена хIанзалца куьг ца яззеш Iиса США мара йоккха держава яц. Къадекиа химически герз дIадаккха мара лаьрхIадаш Пентагоно, хIиш аьлча американски тIема машина къайлагIарча лабораторешка кийча а яь хIанз хьевь низ боламагIен эффективнегIен йола средствaш йоландаь.

Бетонни контейнерашка Iоехка газа чуйолла снарядаш арсеналашкаро Санни - Пойнт (штат Северни Каролина) яхача порте а ена, дунен шоллагIча тIема хенарча тишача кеме тIе еттай. ХIанз вIашагIкхийттача Штаташа малхбоаленгахьа 280 миль гаьна океане чу яхийта езаш я уж.

КорзагIъаьнна американски общественность тешайора пентагоновски инаралаша, «газ арбахарь» дукхача шерашка Атлантика хиш цо бIехдарй кхерам бац, пхаш. Цхьабакъда, военшина бенначе «тешаме сатедаьраш хIезите бар. Американски Iалмихоша кердадир Пентагоно дийшар. Цар не хетачох, Iожалла «на хIадалаьяь дIаяхкхара вкеш бокъонаш йоцаль аьнноль. Кхо заль сергей кIоаргача хию чIоагIагIа залзаш йича на белгала яраша тарлуш я. Цо океане чурча фаунажи флорехи лазар тоаз а ца ха лаге дIадала а тарлу.

Дунен общественность протесташ ю Пентагона гIулакхашта духьала. Цу хьакъехьа къаьстта заявлени ше еш ООН Генеральни секретара У Тана белгалдаьккхар, американски правительства шин решене толлаю гучахьарча форда режина хьакъехьа 1968 шера яь женевски конвенци санна, ишта дерригача вланий духьа форданеш океанашк лорадара хьакъехьа 1967 шера Генеральни Ассамблеея яь резолюци я, аьнна.

С. ИВАНОВ,
В. ХАРЬКОВ,
О. АНИЧКИН.
(ТАСС).

ЧАРХАШ ТIАРА КЛУБ

Назрань станцена хьатIаьхача мухь дIа-юта кхуьда поезд. Машевкови поездо хьакъоастаю цуй тIехьаа сигал бессара вагон. Дукха ца чIалетаа цу вагоначурча репродукторах хьахоа:

— Наьсарера машинаьякъахой, тахан шуьнига тьоэшалгIа я вагон-клуб! Кино дувла тханиигa!

Ишта хIара денна Грозненски машиннаькъа хкашкарча а лакейнн а станцешка лел Грозненски районни машиннаькъахой профсоюза вагон-клуб.

— Юкъера дIалаьрхIача, — йоах чархаш тIа болча клуба начальнига Постоиен Якоб Павловичо, — укх шера наькъа даьнна 180 ди-бийса яьккхай оаха.

Художественни кинофильмаш хьокхераш совгIа хроникальни документальни кинофильмаш, Лел кердарашь», «Советски машинаьъяхо», «Iалмай техникаи кердараш» яха киножурналаш хьокх цар къахьегамхошта. Каст-каста клуба болхлошта ух лекторащ, докладчикаш, художественни самодеятельноста артисташ.

ДIа-юкха леланча клубе транспорта болхлошта лаьрхIа дукха газеташ, журналаш да деша.

Дишдаш клуба болхлоша Шалаже яхача юта пионерски лагере салоIаш дола машиннаькъахой бераш а. Каст-каста шоай передвижкана цига ухаш бераштa лаьрхIа кинофильмаш уттазу цар. Машиннаькъахошта дика гIулакх дерча белгалбаьннаб кинемеханикаш П. Лищенко, Я. Борисов.

ХIанз вагонIа клуб юха а наькъа аьнна Беслан станце болх бета машиннаькъахошта гIулакх деш я.

С. ВОРОНИН.

ВАЙ РЕСПУБЛИКЕРА спортсменаш Венгре болх

Кисловодске шоай доIамех кIахтохаргах кагирхой хатара «сборни чакхъянний». Дика спортивни кийчон гойзали хьаьекхар цу ебораншка вай республикерча Тунгаев Бекхаьев Абдулаев СаIндеа. СССР сборне юкъе а баха укх бетта Венгре хулача «Дружба» яхача дунен халкъашта юкъерча турнире дакъа лоацаргда цар. Уж шакъе а спортемси «Трудовые резервы» ДСО тренера Д. Батаева Iомабаь ба.

В. ИВАНОВ.

МОХК БОВЗАШ

Республиканск берий туристически станце болх беш а фотокружок. Цу кружоке закъалоашаш ба дукхагIолча даькъе г. Грозне № 28 йолча школа пхелагIчен ворхIлагIчен класса дешархой. Вeрригаш а 20 совгIа саг. Сурташ дахара гойзал карерзаеш лабораторешка заняти хIахьош хилара совгIа каст-каста шоаш баьча мехка тIолла экскурсешка ух бераш. Цига шоаш даьхача суртех альбомаш стендаш уттаю.

Ишта дукха ха йоашаш къоначка кружокош трупоа Къаьбаседа ХIирийчен Мохк - ГIалгIайчен гIолла походе яха хилар. Дарьяла чIожа, Армхе, ТIаргим, кхьча хозача моттигешка хиннаб уж. Массанахьа а шоаш мел хиннача моттигий дукха сурташ даьхад.

ХIанз шоаш даьхача сурташа хьожаш, уж дIанийсдеш да бераш. Царех дикагIдола сурташ станце зале лаьрхIа кийчъяьча стенде хьалтехад.

Р. МАЗЯР,
республикански берий туристически станце суртаьдоаца кружока кулгалхо.

ВЕЗАШ ТIАЭЦ...

Сенъердамен вака эшаш я Нурдаев Хож-Ахьмада болха гойзал. Киномеханик а шофер а за ха. 18 шу да цо передвижке къахьега. Цу хана дехз ттташ эзараш километраш никъ баьб цо шой машенаца, нахн дIахьекхай бIаьш киноскартинаш.

Хьинар дола болхло, Нурдаев Хож-Ахьмад Грозненски района культура отделе болх бе вера 1959 шера. Болх а техника а дукха езача Хож-Ахьмада дикача хьале лелаю автомашина а кинаппаратура а. Коммунистически къахьегамь ударник яха сийлен цIи лелаю Хож-Ахьмада, цо болх беча «ГАЗ-51» машено никъа капитальни ремонте за хуллаш 99 эзар километр никъ баьб, хадалеза эзар километр мара йоацача.

ХIанз къаьстта дукха гIуллакха дo автоклуба даь. Кхашка агIо, баьшадараш чуэаш боахча бокъилешта агитбригадаш, моттигера артисташ, книжкий выставкаш дIакхуь цо.

Укх деношка «Советская Россия» колхозе овощеводчески бригаде яха хилар Нурдаева автоклуб. ЧIоагIа болаш тIайгиш пачхьалкхех баьшадардаш дIададара лаьа тIехкхоачашъаьхча колхозхоша шой культурни садоIам дика вIаштIехьбоаккхаш бола Хож-Ахьмад.

Я. ЦУЕВ.
тха штате воца корр.

МЕЛ ОАКХАРИЙН ОАЛХАЗАРАШИ ДА ГРУЗЕ?

Оакхараштен оалхазараштен Ерригсоюзни перепись ергья 1970 шера.

— Советски Союза территоре тIа оакхарий меллад хар, Iалаьмате доакха халкъа боахаме лоархIаме гIулакх да, — аьлар АПН корреспондентаца къамаьл деш Грузе Министрий Советерча заповедникий чарахьий боахамей Керттерча управление начальника Георгий Менабдишвили. — Грузе хIара шера ю оакхарийн оалхазарийн «перепись» хIаьта хоза а хеташ белгалдаьккха доагIа укх тIеххьача шерашка Грузе хьуннашкара, чарахьий боахамашкара, заповедникашкара массе тайпара оакхарийн оалхазараши дебаш латташ хилар.

Хоаш да, Грузи фауна дукха тайп-тайпарен хилар а белгалдоалаш хилар. Укхаза нийсаъ колхозий фазан, турач, кавкасски хьакхарч кхы тайпа маггахьа мара нийсаъй доаца дукха хьайбаши оалхазараши. Хьайбаш кертерча даькъе 26 чарахьий хьоахамеча довзьошка а 16 пачхьалкхен хьун чарахьален боахамашка да. Цул совгIа акхача малашта, сернашта, хьакхарчашта косуле, фазанашта, куропаткашта аьттув болаш дола хьалаш вIаштIехьдаьна йола 14 заповедник я Грузе. Кхы а питомникаш лоархIалуш я я заповедникаш.

Республикерча чарахьий доакъошка хIана дIалоада моттиг цгаьна ахк миллион гектар гаттаа, хIаьта, специалисташа даьча лоархIамех, кхы а цхьа миллион гектар дIашерде йиш йолаш да уж.

ХIанз республикерча чарахьий латташка, 3700 совгIа кавказски аьсала сагрч, 22,5 эзар косуль а Кавказски серпаш 30 эзарнега дIоаннхоачаш латт. 12.400-нега кхоачаш да акха Кавказски лоамен даькъашкарь кавказски хьакхарч, ишта дукхагIа хиннай пхьагалаш-русанаш, каменни куропаткаш, кавказски тетереваш, улараш. ДIадахача Iай Грузе Iа даьнахад хи тIа нек дечa 78 эзар оалхазаро.

Грузински фуннана юкъа эггара чIоагIагIа доагIал дола я Iаламате хоза къаьга бедарг йола колхидски фазан. Укх тIеххьарча шерашка хьаьча фазаний мехкел заповедника хIанз 27.000 оалхазар да.

Тха республике боакха болх чакхбоаккхаш латт тайп-тайпарча махкий фаунех дола оакхарий климатапа тардарап дебадараш. Ши-шу хьалхагIа дукхьашка Грузе ара, масала, японски перепелкаш. Белгалдоалаш хIанз ха, японски перепелкай фуаш ахьадолча лазароашта дарба дара чIоагIа пайдане хилар.

Укх тIеххьарча шерашка Грузе боакха болх чакхболкхаш латт оакхарий лeлaрен цар бIеноаш дадарен хьалаш оттадара.

Мераб ЛОРДКИПАНИДЗЕ,
АПН корреспондент.

ХАННАХЬА КИЙЧЕ ШКОЛАШ!

РЕЙД ХА ХЬЕЖАРГЬЯЦ

Республика цхьайолча моттигашка, дилахча дукха дикагIа да хьалаш МалгIабикерча школашка. Укхазарча дукхагIолча школай директораш, завхозаш, кхьйола болхлой дIаьхача ахкана дIагIа ала безаш бац Iай кхатилла хIема Iалашьеш. Шортта газ я цига йоагIе.

Цхьабакъда укхазе а я школешка кийчъеча шоай проблемаш. Городе а районе а хьокхаме хила еза ча № 5 йолча централльни школе да тхо. Цхьа эзари ах эзари совгIа бер доаш цул цу чу кIира шера. Укх шера дукхагIа хургда уж. Къьвна ца школе шоаза вIаштIаргхьъ здани. СанаргIаьа, сайна а классаш.

Керда дина дикдий хоа досаш хьалбойхаш вовал аронзводствени къахьегама хьехарло Костоев Жабраил. Дика гIулакх даьд завхоза Албаков Султана, хIана аьлча хьалхе укхаза хинараш пайдан доача даьиннадар.

ЕррагIча кIассашкиe хIир техай, басар хьекхад. Бакъда, партажка хьежача, из еррога кийчо еш хьийга кьа эехьа доаш санна хетаду. ДукхагIа долча партай сибат чIоагIа йирча да: лабаш алтамех хьа а лийлла Iоада басар хьекхадале а, тIера уллаш дагараш дийтача санна лочараш даьха, Iургаш доалаш, шуьнаш даьха да. Къада цар тIе хатIача бераштa цIена, ийса, хоза йоазув Iомадаа дезача хьехархой.

— Ардаха хьостамаш, алтамаш даьф.ту дертаа оаха, —йоах Жабраила. — тхона тхоашта-м эза хетт аштта ярйа, дедй доллаше а цу партащта басар хьакха.

Партай яр а а йоккха проблема. ХIаьта а яхачам басар яхаш цу санна парташ тIа хувшаде йиш йий Iилма Iомаде, дунеи хоздар, дикадар дола школе хьадаьхна бераш? Лехача, тохача, уйла йича селла хала хIема а аш йрташ тохдар-м фуд, масала, уж уллаш геттара вочa партаех хьадаьхача. Цу гIулакха корайоагIаргча фанера, кхьча хIамаш кусокаш.

Цхьаькха белгалдаккха леза. Бехкtoхаме болча нахага хатта доагIа: кхаь шера, динь шера, пхе шера цкъа дукхагIа дIадахкха мегаргдацар-те йина басараш хьекхаш хьахинна сома чкъор. Урсаш хьекхаш юкъ-юкъера кусоваш хьалъяьхача санна да ийнаш, IотIахьекхача басара сибат доаду цу гIулакхо.

Кеа аьнна йоархIаш а дIайоаха да я.

Вочa хьалa тIе я города № 13 йола школа. Хьалха шефски поакъостала методах цу школана хIара шера ремонт йора укхазерча мехкадьтта управлене. Укх шера бешбеннаблй а аяц. Из поакъостал ца деш белйб уж. Цудукха геттара тIехьадаьнпад ремонта белхаш. ХIанз шоай низаца ремонт е гIерташ боахкаш-м ба школе болхлой, хIаьта а керда шу доладалехьа лерттIа из гIулакх чакхдоаккхаргдий хоаш дац. Укх денощка мара дIайолбабьбац из болх.

Инаркъерча юкъерча школе уборщицаша шоашта да могар даьд: хIир техай, басар хьекхад чубоагIаш латта спортзала тхов церна тоабе могаргдац. Из болх хIанача тIехьагIа дIайолабе безаш ба. ДоагIачох ах мара хьадеиадаш дахча а.

ВIалла ла мегаргдолаш дац а школа директе а е юртсовета исполкомо а укхазарча хьехархой чубахача цIеной терко на яр. Массеха шу да цуьна ремонт це ю. Хьехархой а леди, бакъда, цар ове дIахолаш, царцагIвоалаш саг вац. Бехктохкамерча ниля ха бокъо я школа болх хьехаркочунтара хьабoлалуьга, из укхаза керттера фигура йолга, эггара хьалха цун хьашташ кхоачашде доагIнга.

Кердача Редантерча школана ремонт е езаш яр ремстройучасток. Царга хьежаш бабгIаб укхазаре бараш. ХIанз август бехьебеннаб. хIаьта а ремстройучастиера гIишлошъяраш хьа ца боагIагдаь цига бахьане школе болхлой хIанз кулг тоха болабеннyб. ХIаьта царна шой нилаца эр вIаштIехьдаргдоацаш балхаш да оага а. Цу ремстройучастиа шоай пристройка яь яккхарга хьежаш я Долакоара школе а.

Лоаца аьча, школаш кердача дешара шерага кийчъяра кIезига дукха а бехке мел бола нах оарцагI а баьнна укх массехк дийнахь дола кхоачамбоаараш дIа ца, доаке боагIача бераmах шоай хьетама, дешара болх дIадбахьа хала хургда МалгIабикерча педагогешта.

«Сердало» газета рейдоен бригада: А. АЛЕРОЕВ — МалгIабика горОНО инспектор.
В. ТАГУРОВ — МалгIабика районни газета белхло.
М. ЗАНГИЕВ — тха сой. корр.

ЛОА УЛЛАЧА РЕСПУБЛИКА ГАЗЗ

«Сарвелак» яха керда руднийшийлла шийлача полюс — дуьне дошув-суртье доапна, цхьа йоакхача компоненташка диллача шин тайпара а запасашка диллача советски мехка йоккхагIачайх цаI я йола моттиг гучаялъкхана Оймякоао.

Дукха ха йоацаш Лена яха хий хьалагаье кхаччача уллача Эвенкийски мейдан тIа иза болаш вIаш тохай газ, Лаптевых форде йисте промышленни хьесапе мел гIоьли дола бица я хайнад.

(АПН).

ХАОТТАМ

Тахан республике гIоллаи Грозне кхуьцалуш морхаш а болаш, дукхагIча даькъе йоачаш а йолаш. Малхбузехьара гIаьххьача бовраме мух а хьекхаш ха хила а фегара температура республика гIолла 26—31, Грозне 28—30 градус йоахаш йолаш хила а тарлу.

ДIахорча шин дени шин буси дукхагIча даькъе лоадамболаш, цкъаза нокагIо морхаш а болаш. хьалхарча юкъагIа цхьашайолча моттигашка юкъ-юкъе лаьгIо доагIа а дехкаш, малхбузехьара, цкъаза къилбаседа-малхбузехьара гIийло, гIаьххьача бовраме кхоачаш мух а хьекхаш ха дилен фегара температура бийсашка 13—18, деношка 24—29 градус йоахал йолаш хилен мег.

Метеостанци.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

ХУДОЖНИКАША — БЕРАШТА

Изобразительни искусствай республикански музее хьайийллай СССР художникий союзо вIашагIтеха «Художникаша — берашта» яха Ерригсоюзни выставка. Цига я советски художникаша берашта яь книжкин станкови графика произведенеш, берий ловзарта Ерригсоюзни Iилма - тохкама институтеш Прибалтика творчески коллективашен даь ловзаргаш. Выставка вIашагIтехараш гIийртаб художникаша берашта болх мишта бу дIахейта. Цу даькъе болх беш болча художникий деккар ма берашта гонахьа мел дола хIема хоза хургдолаш, церна хоза евлургйолаш вахаре эша хIана а хийна дIаоттаргйолаш сурташ дакха. Шийн хьалхарча шерашке дIадолалу бер ловзаргех лоэза, цул тIехьагIа книжкаш доаза долалу. Художника дика книжка лоархIаме да бера вахара, вахарцара безам лакхбара.

Берий книжкашта сурташ дахкара мастер волча, РСФСР искусствай заслуженни деятела В. Конашевича творчествай выставка хьахьекхай англайски берий иллешта, вежарий Гримм «Худара кхабилг» яхача фаьлца, «Тхьайсача пачхаьа йоIаха ворхI турпалахн», «Дошо борг Iилгах» йолча Пушкина фаьлгашта цо дехкача сурташца. Эмоциональность кIоарга хилар, композиционни бесай решеней лакха декоративность я Конашевича творчестве керттера белгалонаш. Фаьлга тIа дуьнар художника къаьсттача декоративни уйлаца холу цун сурташ тIа. Говза белгалъяьча, шаьра сурт даьккхача атмосферата гIолла по къахойт сцена тIара дар. Шера, доккха, тайп-тайпара да художника творчески хьашташ цо сурташ доах англайски, китайски, немецки, эрсий фаьлгашта, иллешта, дувцарашта.

Берий книжкашта дола сурташ дехка эггара хьалхе болабеннача советски художникех ва РСФСР халкъа художник В. Лебедев. Цо боккха лоархIам бола хIема хьадд берий книжка хоздаре. Берий книжка хьадара графически искусства керда принципаш оттайир цо, берий книжкашта эша сурташ деш бола дукха художникаш Iомабир. В. Лебедева дукхача шерашка творчески доттагIал лeладаьа берий поэтапа С. Маршакаца. Цар шинне цхьана хьадаьд берашта дола дика дукха книжкаш.

Выставке да С. Маршака «Багаж», «Мехх даьна — шувнаш уллаш», «Тайп-тайпара бос бола книжка» яхача книжкашта В. Лебедева даьха сурташ. «Тайп-тайпара бос бола книжка» яхачун хIара оагIув дуне бIаргадоара, из доазара дийлла кор да. Цу книжка дегIайоалаю бос, сурт оттадеш поэтически кхетабара йола бера уйла: цIе бос — Октябра цIей бос, IаьхагIа бос — [illegible] яссале, н. кх.

Дукха а тайп-тайпара а сурташ даьхад РСФСР искусствай заслуженни деятела В. Курдова А. Введенски «Будение дошлой зекар» яхача книжкана. Из гражданаски тIемах сурташца дуьцна дувнар да.

Дукха вахара ираз гойта юмор, керда хIамаш, ара хьаьгьал доле уйлаш ена берий книжкана юкъе РСФСР халкъа художнико А. Каневске Каневске сурташ берашта пайдане да сатира кушаца иц берашта дукха моральни порядках дола хIамаш дувцаш хиларах. Кхийнар а вела ца луш тIехвоалургвоацаш бIарг тIаотташ, сакъерзаме, хьахьоаххаш дар дика китадеш, дувцар фуд хоиш да цу художника сурташ. «Бассейни улицагIара кегавенна саг» яхача С. Маршака книжкана цо даь сурташ из кегавенна саг нийсача новкъе валар лоаш йола аьнха уйла, цар цу сагах лаза дот хьалхьоккхаш да.

Безаме да Прибалтика, Украина, Белоруссе къоначча художникий берашта даьха сурташ. Выставке хьахьекхад берашта долча халкъа иллешта цар даьха сурташ хьоккхаш яь бос болча литогравюра произведенеш.

Укхаза выставке да ловзарга Ерригсоюзни Iилма-тохкама институтa коллектива «Чиполлино», «Репка», «Колобок», «Ежелг», «Нагахьа мара ца хула ши чав хIоргг» яха а кхыдола а белхаш.

Выставке дукха я техникаш тIаьнах къаьпара сарафанаш, кофташ. Цар автораш ба 8 марта цIерагIча ловзаргий московски фабрика художникаш. Укхаза да «Дайле» яхача каунасски комбината, «Тегур» яхача таллински фабрика ловзаргаш.

Выставка чяний Поволжье, Украина, Кавказа городашка. Массанахье а бераша а кхийнараш а дика лоархIаш чакхъяьннай ца. Выставка Грозне хургья 15-ча сентябре кхаччалца.

Г. КЛИМОВИЦКИЙ,
искусствовед.

В. ЮНЦЕВИЧА даьхача сурта тIа: выставочни зал.

ЛадугIа, хьажа

18 август
РАДИО

6.30 — Юрта Iуйре (эрсий меттала). 6.45 — Ашараш. 6.50 — Хоамаш. 7.00 — Москва. 7.20 — «Грозненский рабочий». «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.28 — «Сердало» газета обзор. 7.35 — Москва. 8.15 — Передачий программа. 8.22 — Лирически иллеш. 8.45 — «Тахан СССР-а Флота ди да» яха беседа (нохчий меттала). 9.00 — Москва. 16.00 — [illegible] Кашитанна [illegible] творчества (гIалгIай меттала). 16.30 — «Къона тIехье» (гIалгIай меттала). 16.35 — Партийни организацешкера отчетни доржаминан яха корреспонденци (гIалгIай меттала). 16.50 — Юртабоахама материально - технически база чIоагIъяр керте я, халкъе а юртера деккар да (эрсий меттала). 17.05 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала). 17.20 — «Аматорашта хетаь передача» (эрсий меттала). 17.40 — Аматорашта дола концерт. 18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.25 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 18.40 — Москва.

ТЕЛЕВИДЕНИ

12.00 — Школьни каникулий денношка «Катин кропатики» яхача художественни фильм. 18.00 — Телевизиони передачаш (нохчий, эрсий меттала). 18.30 — Спортивни денношка. 18.40 — Документальни фильм. 18.50 — СССР-а Флота денга. 19.00 — Дунен халкъашта юкъера обозрени. 19.30 — Киножурнал. 19.50 — «Теремок». 20.00 — Концерт. 20.40 — Баскетбол. МаIача [illegible] сборни командий Дунен халкъашта [illegible] турнир. Из Висте аьнча кердадараш. 21.40 — «Пачхаьлкх» яха художественни фильм.

19 август
РАДИО

6.30 — Юрта Iуйре (нохчий меттала). 6.45 — Ашараш. 6.50 — Хоамаш. 7.00 — Москва. 7.20 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.28 — «Ленинан некъ» газета обзор. 7.35 — Москва. 8.15 — Передачий программа. 8.22 — Шано Игора передачи. 8.45 — «Профсоюзни Комитета болхах» яха корреспонденци (гIалгIай меттала). 9.00 — Москва. 16.00 — «КПСС XXIV-ча съезда дIаза некъе гIо» яха беседа (нохчий меттала). 16.15 — «Общественни хатIа» яха радиожурнал (эрсий меттала). 16.45 — Халкъара ашараш. 17.00 — «Къонах» (нохчий меттала). 17.30 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала). 17.45 — Нохч - ГIалгIай ашараш. 18.00 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.15 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 18.30 — Москва.

ТЕЛЕВИДЕНИ

18.00 — Берашта фильм. 18.25 — Мишта вахар ду «Хуьлда вогIа саг». 18.50 — Телевизиони кердадараш. 19.05 — Хоамаш. 19.10 — МОТ юртабоахаме (нохчий меттала). 19.35 — Киножурнал. 19.55 — [illegible] 19.55 — Шовна, бераш. 20.15 — ДоттагIаш долаш вIашагIдеттабаннача тIехьагIа. Российски Федераце городашка Нохч - ГIалгIай культуран денош долаш даькъалонаш хиннараш дувца... (нохчий меттала). 21.00 — «Гуйранчунра веззам» яха художественни фильм.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Ленина улица, 11 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-90; редактора заместителя — 3-30-11; бахкохданна секретара — 3-44-30; партийни отделения культурен промышленностен отделий — 3-42-30; Юрта боахамий письмоаш отделий — 3-42-28.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революци проспект, 7/84.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-90; зам. редактора — 3-30-11; ответственного секретаря — 3-44-30; отделов партийной жизни, культуры, промышленности — 3-42-30; отделов сельского хозяйства и писем — 3-42-28.

Типография изд-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7/84.

СФ05174. Заказ № 7002.